

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

12 november 2008

VERSLAG

– van het Rekenhof –

over schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken - Opvolgingsaudit

VERSLAG

**namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
uitgebracht door de heer Joris Vandenbroucke**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Marc van den Abeelen.

Vaste leden:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Johan Deckmyn, Pieter Huybrechts, Jan Penris, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de heer Jos De Meyer, mevrouw Cindy Franssen, de heren Frans Peeters, Johan Sauwens;
de dames Annick De Ridder, Fientje Moerman, de heer Marc van den Abeelen;
de heren Gilbert Bossuyt, Bart Martens, Joris Vandenbroucke.

Plaatsvervangers:

mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijk, Christian Verougstraete, Frans Wymeersch, N.;
de heren Ludwig Caluwé, Carl Decaluwe, Tom Dehaene, Dirk de Kort;
de heren Patrick Lachaert, Hugo Philtjens, Jul Van Aperen;
mevrouw Els Robeyns, de heren Jan Roegiers, Robert Voorhamme.

Toegevoegde leden:

de heer Jan Peumans;
de heer Eloi Glorieux.

Zie:

37-F (2007-2008)

– Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

Zie ook:

37-D (2003-2004)

– Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door het Rekenhof	4
II. Toelichting door de bevoegde administraties van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)	5
III. Bespreking	11
Bijlagen	15
Bijlage 1: Verslag van de besprekingen in de Subcommissie voor Financiën en Begroting over het verslag van het Rekenhof over de audit van schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds (<i>Parl. St. VI. Parl. 2003-04, nr. 37-D</i>).....	17
Bijlage 2: Overzicht van de schadedossiers – beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), afgehandeld in de periode 2000-2007	31
Bijlage 3a: Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Opvolging aanbevelingen door het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV).....	41
Bijlage 3b: Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Opvolging aanbevelingen door het departement	47
Bijlage 3c: Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Opvolging aanbevelingen door nv De Scheepvaart	53
Bijlage 3d: Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Opvolging aanbevelingen door Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK).....	57
Bijlage 3e: Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Opvolging aanbevelingen door Waterwegen en Zeekanaal (W&Z)	63
Bijlage 4: Aanwerving juridisch personeel	69

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie organiseerde op dinsdag 14 oktober 2008 een bespreking over de opvolgingsaudit van het Rekenhof over schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken. Het verslag van het Rekenhof over de audit van schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds (*Parl. St. VI. Parl. 2003-04, nr. 37-D*) werd besproken in de Subcommissie voor Financiën en Begroting op 1 februari, 3 maart en 9 november 2005. Het verslag werd echter niet gedrukt en wordt nu als bijlage 1 opgenomen in dit verslag.

I. TOELICHTING DOOR HET REKENHOF

De heer *Robert Devos*, eerste-auditeur-revisor Rekenhof, zegt dat het Rekenhof in 2003 zijn rapport schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds (VIF) aan het Vlaams Parlement heeft voorgelegd. In dat rapport staan een aantal aanbevelingen. Overheidsopdrachten moeten degelijker en zorgvuldiger worden voorbereid. De vereiste vergunningen moeten tijdig en nauwgezet worden aangevraagd. De betwiste schuldverplichtingen en schadeclaims moeten systematisch worden geïnventariseerd. Schadeclaims moeten volgens het Rekenhof zo snel mogelijk worden afgehandeld en ondubbelzinnig verschuldigde schadebedragen moeten zo snel mogelijk worden betaald. Het Rekenhof staat erop dat de GECOLIN-aanbevelingen worden gevolgd (GECOLIN: Geschillencommissie Overheidsopdrachten van het departement Leefmilieu en Infrastructuur). Die aanbevelingen handelen over de aanstelling van goede advocaten, hun behoorlijke vergoeding, een betere samenwerking met de advocaten, het activeren van gerechtelijke procedures en het zo snel mogelijk betalen van onbetwistbaar verschuldigde bedragen.

Het Rekenhof vraagt ook om de intresten van schadevergoedingen correct te berekenen en die berekening in de vastleggingdossiers op te nemen. De gevorderde schadevergoedingsbedragen moeten op hun realiteitswaarde worden getoetst middels een doorlichting van de boekhouding van de schade-eisers en forfaitaire methodes moeten worden geweerd. Een volgende aanbeveling handelt over het documenteren en onderbouwen van de vastleggingdossiers. Het Rekenhof vraagt ook om oude schadeclaims die daarvoor in aanmerking komen, voor 50 percent ten laste te leggen van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD). De tiende aanbeveling gaat over het snel ter beschikking stellen van een schadevergoedingshandleiding. Tot slot merkt het Rekenhof op dat

mochten de bemiddelingscommissie GECOVER en de arbitrageprocedure na evaluatie valabele alternatieven blijken, de aanwending ervan zeker moet worden gestimuleerd (GECOVER: Geschillencommissie Overheidsopdrachten Mobiliteit).

In het voorjaar van 2007 heeft het Rekenhof een opvolgingsaudit uitgevoerd om het Vlaams Parlement te tonen in welke mate de aanbevelingen werden opgevolgd. Het rapport is gestructureerd per aanbeveling. Vooraf dient te worden opgemerkt dat een aantal initiatieven die de vroegere Administratie voor Waterwegen en Zeewezen (AWZ) ter uitvoering van de aanbevelingen al had genomen door de reorganisatie van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) hun toepassing op het volledige beleidsdomein hebben verloren en gereduceerd zijn tot een nogal vrijblijvend richtsnoer.

Ondanks de vraag naar een betere voorbereiding, blijkt uit de opvolgingsaudit dat nog altijd grote schadevergoedingsbedragen voortvloeien uit een onzorgvuldige voorbereiding van aannemingen. Zo ontbreken bouw- of onteigeningsvergunningen nog vaak en bodemonderzoeken voldoen niet altijd.

De meeste geauditeerde entiteiten leverden al inspanningen om de schuldverplichtingen uit betwiste vorderingen en schadeclaims te inventariseren. Het moet dan ook mogelijk zijn voortaan een meer correct beeld te krijgen van hangende en afgehandelde betwistingen.

Ondanks het aandringen op snelle afhandelingen en betalingen, verstreek vaak nog veel tijd tussen de datum waarop de aannemer zijn berekende schade-eis indiende en de datum van de uiteindelijke dading. Dat bleef aanleiding geven tot veel verwijlntresten. Bovendien heeft de administratie bij geen van de onderzochte dadingen al vaststaande en onbetwistbaar verschuldigde schadebedragen betaald. Regelmatig verliep nog veel tijd tussen de dadingsdatum en de betalingsdatum.

Van de GECOLIN-aanbevelingen werd alleen werk gemaakt van de uitzuivering van het advocatenbestand op grond van regelmatige evaluaties. Dat heeft tot een verbeterde juridische dienstverlening geleid. De andere aanbevelingen kenden nog geen opvolging. Snelle betalingen van de onbetwistbare vergoedingen blijven uit. De communicatie in samenwerking tussen de afdeling Overheidsopdrachten en de buitenafdelingen verloopt nog altijd moeizaam. De buitenafdelingen vertragen door hun traagheid soms de uitvoering van vonnissen en arresten. De afdeling Overheidsopdrachten volgt gerechtelijke procedures nog altijd onvoldoende alert op. Vaak hebben procedures een

doorlooptijd van meer dan acht jaar. Verwijlintresten overtreffen soms de hoofdsom. De afdeling nam recent wel maatregelen om aanslepende procedures te activeren.

De berekening van de verwijlintresten is over het algemeen beter. Toch ontdekte het Rekenhof in tal van dossiers verkeerde intrestvoeten. De berekening van de intresten alsook gegevens over de betaling ontbreken nog geregeld in de vastleggingdossiers.

De aanbevolen verificatie van de boekhouding van de schade-eisers vindt maar zeer uitzonderlijk plaats.

Niet in alle dossiers die daarvoor in aanmerking kwamen, werd een beroep gedaan op de tussenkomst van het Vlaams Fonds voor Lastendelging. Dat vermindert de beleidsruimte van het beleidsdomein MOW onnodig met ongeveer 1,9 miljoen euro.

De afdeling Overheidsopdrachten heeft al vijf jaar een handleiding schadevergoedingen ontwikkeld maar die is nog altijd niet formeel goedgekeurd. Ze bevat bovendien een foute bepaling over de toepassing van de wettelijke intresten voor schadevergoedingen in overheidsopdrachtendossiers gegund voor 8 augustus 2002.

Een aantal dossiers is voor de bemiddelingscommissie GECOVER gebracht met doorgaans een snellere regeling en een beperking van de verwijlintresten, maar in het algemeen blijft het beroep op deze commissie beperkt. Onderzoek heeft in het departement ook geleid tot de conclusie dat de arbitrageprocedure een valabel alternatief voor een rechtsprocedure kan zijn maar de voorwaarden voor een algemene toepassing zijn er nog niet.

Tijdens zijn onderzoek naar de opvolging van zijn vroegere aanbevelingen, deed het Rekenhof nog een aantal bijkomende vaststellingen. Zo merkte het op dat de aannemers bij verschillende dadingen geen echte toegevingen deden. Nochtans geldt als een essentiële voorwaarde voor het sluiten van een dading dat beide partijen toegevingen doen. De aannemers treffen evenmin altijd maatregelen om de schade te beperken. Bovendien bleek uit verschillende schadevergoedingdossiers dat de administratie ook nog op andere wijzen meeruitgaven bij schadeclaims veroorzaakte. Zo ondergroef zij soms de eigen onderhandelingspositie, zij aanvaardde soms ongestaafde schadekosten en ze stelde de medeverantwoordelijkheid van de aannemer niet altijd in vraag.

Het Rekenhof concludeert dat het beleidsdomein MOW en de afdeling Overheidsopdrachten van het departement Bestuurszaken maar in beperkte mate gevolg gegeven hebben aan de aanbevelingen uit

2003. Er is vooruitgang op het vlak van de advocaatinzet, de schuldverplichtingsinventaris en de berekening van de verwijlintresten. Het voorliggende rapport dringt erop aan dat alle aanbevelingen uit 2003 alsnog worden uitgevoerd en dat de al genomen maatregelen blijvend worden toegepast.

Het Rekenhof formuleert bovendien een aantal bijkomende aanbevelingen. Het Rekenhof stelt voor dat de aangekondigde veralgemeende toepassing in het beleidsdomein MOW van het procedurehandboek Proces Investeren – Projectgebonden Kwaliteitsborging in praktijk wordt gebracht. Het Rekenhof is voorstander van een jaarlijkse informatie-uitwisseling tussen de diverse aanbestedende overheden nopens hun investeringsplannen en -kalender, opdat vertragingen of stilstand van de werken bij gebrek aan afstemming vermeden worden. Het Rekenhof wenst dat een meer centrale aansturing en responsabilisering in de afdeling Overheidsopdrachten wordt geïntroduceerd opdat de dossierbehandeling vlotter verloopt en aldus intrestlasten worden beperkt. Het Rekenhof is voorstander van het verbeteren van de samenwerking tussen de afdeling overheidsopdrachten en de buitendiensten opdat schadeclaims na minnelijk akkoord of na definitieve uitspraak door een rechtsprekende instantie snel of sneller uitgevoerd worden.

Het Rekenhof beveelt aan initiatieven te nemen voor de creatie van een juridisch kader om een ruimere toepassing van arbitrage als alternatieve vorm van geschillenbeslechtiging mogelijk te maken. Tot slot moet erover worden gewaakt dat dadingen evenwichtig tot stand komen en wederzijdse tegemoetkomingen inhouden.

II. TOELICHTING DOOR DE BEVOEGDE ADMINISTRATIES VAN HET BELEIDSDOMEIN MOW

De heer *Fernand Desmyter*, secretaris-generaal MOW, zegt dat er voor de vroegere aanbevelingen van het Rekenhof al een aantal beheersmaatregelen genomen zijn. Die worden door het Rekenhof als nog onvoldoende bestempeld. De leidende ambtenaren hebben nagekeken welke maatregelen nog mogelijk zijn om de impact van de schadedossiers te verminderen. Het gaat dan zowel over het aantal schadedossiers als over de financiële gevolgen ervan voor de begroting. Dat zal gebeuren via kwaliteitsmanagement en risicomanagement.

Vandaag behandelt de secretaris-generaal het kwaliteitsmanagement, het risicomanagement zal later in het kader van de rapportering grote infrastruc-

tuurwerken in het parlement toegelicht worden. Dit management moet het de administratie mogelijk maken om de verschillende risico's die gepaard gaan met de planning en uitwerking van grote infrastructuurwerken beter van tevoren in te schatten en tijdig de nodige maatregelen te nemen om de risico's te beheersen en tot een minimum te herleiden.

Bij het concept en de uitvoering van overheidsopdrachten spelen de projectingenieurs een belangrijke rol. Projectingenieurs die niet alleen op technisch maar ook op financieel vlak de eindverantwoordelijkheid dragen over de projecten, moeten op de hoogte zijn van de regelgeving, maar ze zijn ook betrokken bij de totstandkoming van het maatschappelijke draagvlak. In de conceptfase nemen zij contact met heel wat actoren zoals gemeenten en aangelanden. Het is de rol van de projectingenieur om het geheel te overzien en dus ook de budgetten te bewaken. Hij moet het risico op schadeclaims tot een minimum beperken.

De projectingenieurs worden om al die redenen goed opgeleid en goed begeleid. De wetgeving overheidsopdrachten is niet eenvoudig. Er is heel wat rechtspraak over. Schadedossiers hebben meestal betrekking op slechts een paar artikelen uit de wetgeving overheidsopdrachten, onder andere artikel 16 over onvoorziene omstandigheden. Dat artikel wordt uitgeput door de aannemers. Het vergt ook heel wat weerwerk van de administratie om zich goed te wapenen tegen alle middelen die de aannemers inzetten. Aannemers investeren immers niet alleen in ingenieurs maar ook in juristen die met de loop zoeken naar onvolkomenheden en eventuele tegenstrijdigheden om dan de rekening te kunnen presenteren aan het bestuur.

Om een goede begeleiding van de projectingenieurs te verzekeren, bevordert de administratie ook de uitwisseling van ervaringen. Vooral de voorbije maanden heeft ze daar veel werk van gemaakt door netwerking, door e-room. Het beleidsdomein heeft een afdeling die ressorteert onder de bevoegdheid van het departement, namelijk de afdeling Technische Ondersteuning, de opdracht gegeven om geregeld de ervaringen bij de uitvoering van overheidsopdrachten en schadeclaims, uit te wisselen. Het departement zorgt ook voor meer juridische ondersteuning bij het opmaken van bestekken. Dat resulteert in degelijke basis- en standaardteksten voor de bestekken.

Het departement wil vermijden dat elke entiteit het wiel opnieuw moet uitvinden. Het werkt daarom

meer en meer met modelteksten die juridisch gescreend zijn. De teksten worden opgesteld door een werkgroep waarin de verschillende entiteiten door juristen of ingenieurs vertegenwoordigd zijn. Het departement zorgt ervoor dat de teksten continu geüpdatet worden want de regelgeving van heel wat domeinen die een effect hebben op de uitvoering van de overheidsopdrachten, verandert continu.

Het departement heeft de interne controle op de bestekken versterkt. Zowel de agentschappen als het departement werken nu met checklists om na te kijken of de bestekken volledig zijn en volgens de regels opgesteld.

Het Rekenhof heeft ook uitdrukkelijk verwezen naar de procedurehandboeken. Die bevatten alle procedures, regelgeving en werkinstructies voor de overheidsopdrachten. De spreker benadrukt dat het een complex geheel is: een ingenieur moet niet alleen technisch onderlegd zijn maar ook budgettair en tevens op de hoogte zijn van regelgeving op het vlak van ruimtelijke ordening, de milieuregelgeving, de regelgeving op het vlak van natuur enzovoort. De kans op fouten is uiterst groot. Het is dus geen eenvoudige klus om de vele ingenieurs correct te begeleiden.

Het departement vergroot de ondersteuning als het risico op schadeclaim groot is. Heel wat schadeclaims vinden hun oorsprong in discussies over verplaatsen van leidingen. Dat aspect verdient allicht een grondiger onderzoek van het Rekenhof. Normaal gesproken moet een aannemer zorgen voor de coördinatie van de verplaatsing, maar de nutsmaatschappijen zelf moeten de opdracht geven. Bijna altijd is er een juridisch gevecht tussen de verschillende maatschappijen en de overheid over het bevel tot verplaatsen van leidingen. Volgens de wet kan de overheid de verplaatsing bevelen op kosten van de betrokken nutsmaatschappij. Zij kan daar wel subsidies voor krijgen, maar dat is een gunst, geen verplichting van de overheid. De nutsmaatschappijen vechten aan dat ze zo maar op bevel van een bestuur een leiding op eigen kosten moeten verplaatsen. Dat geeft vaak aanleiding tot vertragingen, schadeclaims en discussies tussen de overheid, de aannemer, de nutsmaatschappij over wie er moet opdraaien voor de verplaatsingskosten en de schadeclaims voortvloeiend uit de vertraging ervan.

De rechtspraak is niet altijd eenduidig. Het Rekenhof maant de administratie aan om snel het bedrag te betalen waarover men het eens is. Maar dat is in deze

dossiers niet het geval. De rechter beslist uiteindelijk wie de vertraging en de schade veroorzaakt heeft. Dat is meestal een feitenkwestie. Dat bewijst dat het niet altijd evident is de oorzaak of de schuldige voor vertragingen en dus schadeclaims aan te wijzen.

Het departement heeft ook dienstorders uitgevaardigd voor de optimalisatie van het proces investeren, namelijk bij meerwerken en verrekeningen. In die gevallen gaat de administratie zo snel mogelijk over tot het betalen van het onbetwistbare bedrag. Van belang is ook dat het departement ervoor zorgt dat de beheersmaatregelen goed worden gecommuniceerd naar de projectingenieurs. Daar werden de nodige stappen voor gezet in de verschillende entiteiten.

Ondanks de beheersmaatregelen blijven natuurlijk nog een aantal risico's over. Een risico waarmee de administratie zeker vandaag geconfronteerd wordt, is het grote verloop bij het personeel. In de bouwsector zijn ingenieurs zeer gewild. Ze hebben voldoende mogelijkheden om elders aan de slag te kunnen. Heel wat technici en ingenieurs verlaten de overheid, vaak om financiële redenen. Hun vertrek is vaak abrupt. Het is niet altijd evident hen te vervangen. Bepaalde werken zijn zeer complex en kennen een ingewikkelde voorgeschiedenis. Het is nodig die goed te kennen om snel in te spelen op problemen van verrekening en schadeclaims.

De komende jaren wordt het departement geconfronteerd met een groot verlies aan kennis en ervaring. Er zijn heel wat ingenieurs die bijna op pensioen gaan. Na hun aanwerving in de jaren zeventig is er in 20 jaar erna bijna niemand aangeworven. Nu moet de jongere generatie de fakkel overnemen, maar die heeft natuurlijk minder ervaring.

Een ander risico is de mindere kwaliteit van de bestekken door de cumulatie van de aanbestedingen tegen het einde van het jaar. Dat is een oud zeer. Veel heeft te maken met de annuïteit van de begroting, men streeft ernaar om de middelen van de begroting van dat jaar maximaal vast te leggen. Het is een strijd tegen de klok om de bestekken tijdig te publiceren. Het is nog altijd moeilijk om dat te spreiden over het jaar. De projecten zijn aanzienlijk complexer geworden. De procedures duren langer, niet alleen door de problemen met het verplaatsen van leidingen maar ook door de moeilijkheden bij onteigeningen en vergunningen.

Een ander risico is het snel wijzigend wettelijk kader dat een impact heeft op de lopende procedures. Een

spectaculair voorbeeld is de regelgeving over het grondverzet. De regelgeving werd onmiddellijk van kracht, dat betekende dat de regels ook moesten worden toegepast op de lopende werken. Dat heeft in veel gevallen geleid tot een overschrijding van de kostprijs en van de termijnen.

Een ander risico is het gevolg van de grotere betrokkenheid van de projectingenieurs bij de conceptfase van een infrastructuurproject. Het is goed dat de ingenieurs, belast met de uitvoering van een project van meet af aan betrokken worden bij de voorbereiding. Zo is de ingenieur zeer goed op de hoogte van de verschillende problemen, van de risico's die zich kunnen voordoen bij de uitvoering van een werk. Hij komt dan ook in contact met alle actoren die een rol kunnen spelen bij de uitvoering van een werk. Hoe meer tijd de ingenieur moet investeren in de conceptfase, hoe minder tijd hij echter heeft voor het opvolgen van werken op het terrein. Dat risico moet gemanaged worden.

De hervorming Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) heeft ervoor gezorgd dat het beleidsdomein verschillende entiteiten telt die hiërarchisch niet ondergeschikt zijn aan elkaar. Door de ingewikkelde regelgeving is het nodig dat de entiteiten samenwerken om identieke problemen op een analoge manier aan te pakken. Dat is niet alleen in het voordeel van de overheid en de projectleiders, maar ook voor de aannemers.

De handleiding voor schadeclaims is uitgewerkt door de afdeling Overheidsopdrachten van het beleidsdomein Bestuurszaken. Ze is nog niet officieel goedgekeurd. Dat neemt niet weg dat MOW de handleiding al gebruikt. Er zijn ook werkinstructies opgesteld voor dadingen en er is ook een duidelijke procedure afgesproken voor een tussenkomst van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD). Zo kan het niet meer dat er onterechte middelen vastgelegd worden op de kredieten van het beleidsdomein MOW.

De spreker wijst nogmaals op het onderscheid tussen meerwerken en schadeclaims. Bij meerwerken staat het vast dat de overheid als goede huisvader het deel moet betalen dat onomstotelijk vaststaat. Bij bepaalde schadeclaims is oplettendheid gepast want gedeeltelijk betalen zou impliciet een erkenning van verantwoordelijkheid kunnen betekenen.

Het Rekenhof stelt dat het departement geen werk maakt van het controleren of het doorlichten van de schade-eiser. Dat is echter niet evident. De Vlaamse

overheid is onvoldoende onderlegd om de boekhouding zelf te controleren en zou dat moeten uitbesteden. Het probleem is dat de doorlichters zowel deskundig moeten zijn op het vlak van boekhouding als van de materie. Het gaat immers om de algemene kosten. Om die te beoordelen is een volledige doorlichting van het bedrijf nodig. De vraag is wat dat zal kosten en wat het resultaat zal zijn. Dergelijke operatie is uitgesloten zonder constructieve medewerking van de schade-eiser.

Als voorzitter van GECOVER, beaamt de spreker dat het een nuttig instrument is voor het bespoedigen van de afhandeling van sommige schadeclaims. Het zou de slagkracht van GECOVER verhogen als de partijen zich vooraf akkoord verklaren met de uitspraak van het orgaan en niet nadien zoals nu het geval is.

De afdeling Overheidsopdrachten behoort tot het beleidsdomein Bestuurszaken. In zijn aanbevelingen verwijst het Rekenhof een paar keer naar die afdeling. De leidende ambtenaren van MOW detecteren wel degelijk een aantal knelpunten. De afstand tussen de afdeling Overheidsopdrachten en het werkveld wordt als te groot aanzien. De adviezen zijn vaak te theoretisch en houden onvoldoende rekening met de praktijk. De adviezen komen ook vaak laattijdig en zijn vaak niet oplossingsgericht. De afdeling heeft een eigen richtsnoer om alle rechtsmiddelen uit te putten vooraleer zich neer te leggen bij een schade-eis. Dat heeft oplopende schadekosten en interesten tot gevolg. De EVA's Waterwegen en Zeekanaal en nv De Scheepvaart vallen niet onder die regeling.

Het sterke punt van de afdeling Overheidsopdrachten is haar rol als kenniscentrum. Ze maakt modelteksten voor de administratieve bepalingen in de bestekken en houdt een website met regelgeving en modelteksten actueel. De afdeling is de derde lijn in de ondersteuning op het vlak van overheidsopdrachten. De eerste lijn is de afdeling zelf, de tweede lijn de eigen entiteit.

De heer *Chris Caestecker*, administrateur-generaal van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV), zegt dat de ingenieurs van zijn agentschap voldoende opleidingen krijgen over overheidsopdrachten. Dat gebeurde in 2007 en zal herhaald worden in 2009. Tegelijk worden er ook technische opleidingen gegeven, vooral aan personen die pas in dienst zijn. Die opleidingen worden intern gegeven; technische opleidingen worden gegeven door onderzoekscentra.

Ook op het vlak van basisbestekteksten zijn de laatste jaren aanzienlijke inspanningen geleverd. Zo zijn er onder andere typecontracten veiligheidscordinatie en bodemonderzoek (2006), typecontract samenwerkingsovereenkomsten (2006). Die laatste overeenkomsten worden gesloten met partners zoals gemeenten voor werken waarbij AWV optreedt als aanbestedende overheid. Een werkgroep Onderhoud begeleidt momenteel de introductie van geclusterde onderhoudscontracten. De werkgroep Studiecontracten werkt standaarden uit voor projectstudies en houdt zich bezig met de kwaliteitsbewaking van studiebureaus. In juli 2008 is er een dienstorder uitgevaardigd zodat AWV zelf de opdracht neemt en de ereloonovereenkomst afsluit voor werken die samen met de gemeente uitgevoerd worden, voorheen was het omgekeerd. Daarvoor is er een typebestek opge maakt.

Een beoordelingssysteem voor de studiebureaus is gedeeltelijk operationeel. Dit systeem zal voortaan gebruikt worden bij de gunning van nieuwe projectstudies aan studiebureaus.

Voor de interne controle op bestekteksten wordt sinds eind 2006 gewerkt met checklists. Dat is beschikbaar via kennisbeheer. In de bestekken worden prijsherzieningsformules opgenomen. Ook dat is momenteel gestandaardiseerd.

Wat de procedurehandboeken betreft, is er sinds 2006 een handleiding Diensten beschikbaar via kennisbeheer. Er is ook een procedurehandboek Proces Investeren van administratie Waterwegen en Zeewezzen (AWZ). Dat is door BBB niet formeel ingevoerd maar wordt wel toegepast. Voor het hoofdproces investeringen is AWV ondertussen ISO-genormeerd 9001/2000. De belangrijke dienstorder van 15 december 2006 gaat over de verrekeningen. Daarin staat dat het onbetwistbaar verschuldigde deel van de verrekening onverwijld vastgesteld en uitgevoerd wordt.

De procedures worden continu in vraag gesteld. De interne overlegorganen zijn geherstructureerd sinds mei 2008.

Dezelfde spreker vervolgt met de behandeling van de schadeclaims. AWV gebruikt de handleiding schadeclaims van de afdeling Overheidsopdrachten als informele richtlijn in afwachting van een algemene toepassing. Voor de beperking van de verwijlrenten werd in juli 2008 een procedure uitgewerkt. Daarbij

gaat er specifieke aandacht naar een strakke timing bij communicatie tussen de actoren bij de aanlevering van dossiers, bij de vastlegging en de betalingen. Er is een volledigheid van vastleggingdossiers met berekening van verwijlintresten. De dossiers moeten steeds voorgelegd worden voor medefinanciering van het Vlaams Fonds voor Lastendelging.

Zoals gezegd is er het dienstorder in verband met verrekeningen met de passage over de betaling van het onbetwistbaar verschuldigd gedeelte. Als dat echter toegepast wordt bij schadedossiers, erkent de overheid eigenlijk impliciet dat ze deels verantwoordelijk is. Die mogelijkheid zou dan ook expliciet in de schadevergoedingshandleidingen moeten worden vermeld.

Om de samenwerking tussen de afdeling Overheidsopdrachten, AWV en het VFLD te vergemakkelijken, nam een interkabinettenwerkgroep een aantal maatregelen die nog moeten worden geïmplementeerd. De spreker herhaalt de vraag om de slagkracht van GECOVER uit te breiden en te veralgemenen.

Hij concludeert dat het streven naar en het bewustzijn van kwaliteit groeien. Getuige daarvan zijn de invoering van de 'balanced scorecard' als beleidsinstrument en de engagementen over interne controle in de beheersovereenkomst.

De heer *Bernard De Putter*, algemeen directeur van de afdeling Kust van het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK), bevestigt dat alle niveaus A van de afdeling de opleiding overheidsopdrachten gevolgd hebben. De projectingenieurs hebben zelfs een vervolgopleiding gevolgd over overheidsopdrachten. De afdeling Kust werkt met het standaardbestek van de waterwegen, maar werkt ook mee aan de actualisatie van de standaardbestekken onder leiding van de afdeling Algemene Technische Ondersteuning (ATO). De afdeling hanteert een checklist. Die lijst is gebaseerd op ervaringen en incidenten bij overheidsopdrachten. Het procedurehandboek van AWZ wordt gebruikt maar is aan updating toe. Er is overeengekomen met de afdeling ATO dat het handboek vanaf volgend jaar aangepakt wordt.

MDK heeft een nieuw personeelsplan dat de flexibele inzet van ingenieurs mogelijk maakt. De projectingenieurs werken nu in cluster, dat vergemakkelijkt de samenwerking en de uitwisselbaarheid. Het personeelsplan heeft ook oog voor een expertfunctie. Per kennisdomein wordt een expert op A2-niveau aan-

geduid. Die leidt de nieuwe jonge projectingenieurs op en beheert het kennisdomein. De eindejaarspiek is een oorzaak van mindere kwaliteit van aanbestedingen. Ook daar wordt aan gewerkt. De afdeling doet waar nodig, een beroep op GECOVER.

De spreker behandelt de specifieke maatregelen in zijn afdeling om de aanbevelingen van het Rekenhof uit te voeren. Het projectteam Overheidsopdrachten is een overlegplatform voor kennis- en ervaringsuitwisseling. In 2008 zal dat team vier keer samenkomen, volgend jaar wordt dat zes keer. Niet alleen de projectingenieurs maar ook de financiële dossierbehandelaars, de juristen en andere betrokkenen nemen deel aan het overlegplatform. De nadruk ligt op ervaringsuitwisseling en kennisuitwisseling. Het team tracht de projectingenieurs bij te staan zodat ze kwaliteitsvol werk kunnen leveren bij het opstellen van de bestekken, bij de opvolging van de dossiers enzovoort. De betrokkenen hebben echt behoefte aan dit soort overleg en informatie-uitwisseling. Het is ook een heel goed instrument voor de sensibilisatie van de projectingenieurs. Het volstaat immers niet om handboeken en andere lijvige hulpmiddelen ter beschikking te stellen, het is ook nodig de ingenieurs te leren hoe ze ermee moeten omgaan.

Een tweede maatregel is de balanced scorecard, een boordtabel. De afdeling heeft ongeveer 46 indicatoren die de opvolging van de belangrijkste processen tot doel hebben. Het volstaat niet om te meten, de afdeling moet ook gestuurd worden op basis van de bevindingen. Voor het proces investeren zijn er een aantal specifieke indicatoren. De verrekeningen die in opmaak zijn worden specifiek gevolgd. Het geldt ook voor de bisstaten, vorderingsstaten betreffende werken die door een aannemer aangerekend worden maar nog niet gedekt zijn door enige consensus. Bij verrekeningen zijn het bestuur en de aannemer akkoord over de meerwerken. Vaak zijn bisstaten een duidelijke indicator dat er iets schort aan de uitvoering.

Een andere indicator is de spreiding van de aanbestedingen. Ook de uitvoering van het fysisch programma wordt van nabij gevolgd.

In ideale omstandigheden mogen er alleen projecten in het fysisch programma komen waarvan de conceptfase achter de rug is. Die voorbereidende fase bestaat onder meer uit het grondmechanische onderzoek, het milieuhygiënische onderzoek, de asbestinventaris, het MER (milieueffectrapport). Als de kwaliteit van de

ondergrond niet bekend is, is het niet mogelijk een goede raming te maken. Eigenlijk zouden de voorbereidende onderzoeken dus moeten gebeuren in het jaar voor het project uitgevoerd wordt. Daarover is een dienstorder in opmaak.

Het is ook noodzakelijk om tijdens de conceptfase voldoende overleg te plegen onder meer met de lokale besturen en met vergunningverlenende besturen. Dat verhindert dat dossiers volledig moeten worden herwerkt. De afdeling streeft naar een richtsnoer dat het fysisch programma alleen projecten bevat die de conceptfase doorlopen hebben. Pas dan is een betrouwbare kostenprognose mogelijk. Natuurlijk is het niet de bedoeling om het definitieve ontwerp al klaar te hebben. Het zal wel leiden tot een betere spreiding van de aanbestedingen. Uiteraard zijn er nog heel wat onbekende factoren. Zo is het onmogelijk te voorspellen wanneer een stedenbouwkundige vergunning afgeleverd zal worden.

MDK, afdeling Kust, heeft dit jaar het certificaat 'committed to excellence' van de European Foundation for Quality Management (EFQM) behaald onder meer voor twee verbeteracties: het projectteam overheidsopdrachten en de balanced scorecard.

Het hoofddoel moet het vermijden van shadedossiers blijven. Bij de uitvoering van de werken wordt de afdeling bijna dagelijks geconfronteerd met problemen. Die hebben vaak een juridische achtergrond. De aannemers omringen zich met meer juristen dan ingenieurs. De overheid moet dat ook doen en moet vechten met gelijke wapens. Een adviesvraag waarop er zes maand later een antwoord komt, volstaat helemaal niet. Er is echt behoefte aan een dagelijkse juridische ondersteuning. Uiteraard hebben MDK en de afdeling Kust een eerstelijnszorg. Vaak verzwakt de afdeling haar positie door te reageren met bijvoorbeeld een brief op een dreigend conflict. In een competitieve omgeving waarin aannemers elke leemte in het bestek, elk incident bij de uitvoering, aangrijpen, is het nodig dat de afdeling continu bijgestaan wordt door juristen.

De heer *Leo Clinckers*, gedelegeerd bestuurder Waterwegen & Zeekanaal (W&Z), zegt dat ook alle personeelsleden van zijn EVA die in contact komen met wetgeving overheidsopdrachten in 2008 een opleiding overheidsopdrachten op maat volgden. Dat zal de volgende jaren voortgezet worden. De nadruk wordt gelegd op een praktische benadering van de wetgeving en op de dagelijkse praktijk. Er is ook ervaringsuitwisseling in afdelingsoverkoepelende teams die geleid worden door ervaren ambtenaren.

W&Z heeft degelijke basisteksten voor de bestekken uitgewerkt. Daarbij worden het administratieve deel van de bestekken en de modelteksten van het standaardbestek 230 gehanteerd. Personeelsleden van W&Z werken actief mee aan de geregelde actualisatie van de modelteksten. Het menubestek dat aldus ontstaat, kan geraadpleegd worden op het intranet van W&Z.

In het kader van de procedures voor interne kwaliteitszorg, heeft W&Z het proces investeren beschreven in procedures. De beschrijving somt de stappen op die moeten genomen worden om een investeringsproces te beheersen op het vlak van concept, voorbereiding, budget, timing, organisatie, kwaliteit en risico's. De aldus uitgewerkte procedures beschrijven de handelswijze en leggen de verantwoordelijkheden vast. Er worden eveneens de nodige links gelegd met het handboek Projectgebonden Kwaliteitsborging, een naslagwerk dat door het departement is opge maakt.

Uiteraard zijn er ook dienstorders en interne nota's. Die worden verspreid voor het optimaliseren van het proces investeren en voor het inspelen op evoluties. Een van de belangrijke punten is immers het leren uit de ervaringen.

Risico's die het proces investeren hypothekeren, zijn het verloop van personeel en de daaraan verbonden problemen van kennisoverdracht en de tijdsdruk die de kwaliteit van de bestekken ongunstig beïnvloedt. De annuïteit van de begroting bemoeilijkt de spreiding van de aanbestedingen. De complexer wordende vergunningsprocedures en de wijzigende regelgeving die soms nefaste effecten kunnen hebben op lopende projecten, zijn eveneens knelpunten.

Alle problemen uitsluiten en vooraf alle potentiële moeilijkheden inschatten, is niet mogelijk. Er zijn immers onvoorzienbare en onoverkomelijke omstandigheden waarop noch de aanbestedende overheid, noch de aannemer impact hebben. Ook menselijke fouten zijn niet uit te sluiten. W&Z wenst te streven naar een evenwichtige en adequate verdeling van risico's en aansprakelijkheden tussen aannemer en overheid. Het project innovatieve aanbestedingstrategie onderzoekt hoe te komen tot een aangepaste risicoverdeling tussen aannemer en agentschap.

Voor de behandeling van schadeclaims heeft W&Z op basis van de handleiding over schadeclaims van de afdeling Overheidsopdrachten een actieplan ontwikkeld. Het actieplan bevat voor elke soort schadeclaim de stappen die moeten worden ondernomen voor het

onderzoek van de ontvankelijkheid en de gegrondheid en voor de correcte afhandeling van de claim. Daarin werden de aanbevelingen van het Rekenhof verwerkt. Bij het actieplan zijn ook een aantal modelbrieven gevoegd voor de correspondentie met de aanemer en een model van dadingovereenkomst.

Er is een afzonderlijk dienstorder om in geval van betwisting over te gaan tot betaling van het onbetwiste deel van vordering. Eveneens werd een dienstorder verspreid over de correcte becijfering van de verwijlintresten en de opmaak van een volledig vastleggingdossier. W&Z nam ook het initiatief voor het inventariseren van de hangende vorderingen en schadeclaims voor de werken die onder haar bevoegdheid vallen. Met het oog op het aanstellen van advocaten werd een databank van potentiële advocaten aangelegd, per materie en per rechtsgebied. Een evaluatiesysteem van de ingeschakelde advocaten werd opgestart. Het is ook de bedoeling met de belangrijkste advocaten periodiek te overleggen. Voorts zijn er specifieke procedures voor geschillenbehandeling, en voor het inwinnen van juridisch advies en rechtsbijstand.

Na het ontvangen van de schadeclaim tracht W&Z via bilaterale onderhandelingen tot een minnelijke regeling te komen. Als een vergelijk niet haalbaar is, is de tussenkost van GECOVER mogelijk. Na iedere gerechtelijke uitspraak worden de kansen van een beroepsprocedure afgewogen. Als de slaagkansen van een beroepsprocedure niet realistisch zijn, wordt zo snel mogelijk overgegaan tot het uitvoeren van het vonnis om het oplopen van de interesten te voorkomen. Een interne instructie bepaalt om bij het afhandelen van de schadedossiers, meer bepaald bij de vastleggingformaliteiten van het schadevergoedingsbedrag, steeds na te gaan of een beroep op het VFLD mogelijk is.

De heer *Ludo Vanmeer*, afdelingshoofd nv De Scheepvaart, sluit zich aan bij de vorige sprekers. Zijn agentschap heeft gelijkaardige acties ondernomen. Het volgt de procedurehandboeken, de typebestekken, heeft interne richtlijnen uitgevaardigd.

Nv De Scheepvaart heeft sinds het eerste auditrapport van het Rekenhof extra aandacht besteed aan de voorbereiding van een aanneming. Kenmerkend is dat in de conceptfase alle relevante actoren, lokale besturen, nutsmaatschappijen, de diensten voor ruimtelijke ordening, milieu, stedenbouw enzovoort bij het project betrokken worden. Dat leidt tot min-

der problemen bij de uitvoering en zorgt voor snellere vergunningen. Het nadeel is dat er heel wat tijd in kruipt waardoor er minder tijd is voor de opvolging van de andere werken. Het vertraagt ook de procedures waardoor er op het einde van het jaar een piek is in de aanbestedingen.

Zeker bij dadingen is het de bedoeling om tot een minnelijke regeling te komen. Dat veronderstelt overleg en het vergt tijd. Daarenboven wil De Scheepvaart zich indekken. Daarom vraagt ze advies onder andere aan de afdeling overheidsopdrachten, aan ATO, aan het departement en aan de Inspectie van Financiën. Dat geeft het agentschap een zekere ruggesteun maar het beperkt eveneens de onderhandelingsruimte. De administraties adviseren immers sterk juridisch-technisch en financieel zeer beperkend. Het vermijdt wel langere procedures nadien.

Nv De Scheepvaart heeft specifiek aandacht besteed aan de correcte becijfering van de verwijlintresten. Daarover wordt er ook gerapporteerd. De verantwoordelijkheden zijn daarenboven duidelijk verdeeld. Dat heeft al geresulteerd in een aanzienlijke daling van de dossiers met verwijlintresten.

Het agentschap heeft één dossier voorgelegd aan GECOVER en dat is een goede ervaring. Het is tijd dat de werking van dat orgaan meer gepromoot wordt.

III. BESPREKING

De heer *Jan Peumans* hoopt dat het Rekenhof de antwoorden van het departement en de agentschappen nog zal analyseren. Het rapport van 2003 handelt over de dossiers 2000-2001. Toen waren er te weinig initiatieven genomen om geschillendossiers te inventariseren. Het hof hanteerde woorden als nalatigheid, onvolledige dossiers, onzorgvuldige voorbereiding en gebrekkige voorstudie. Door het rollende meerjarenprogramma moet er toch voldoende tijd zijn om programma's die op het reserveprogramma staan, voor te bereiden.

De schadevergoedinghandleiding valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Bestuurszaken. De subcommissie Financiën van dit parlement heeft in 2005 drie zittingen aan het initiële rapport van het Rekenhof gewijd. Na vier jaar is de administratie er nog niet in geslaagd om dergelijke handleiding af te dwingen bij de minister. In januari 2005 zei

de administratie immers dat de handleiding er enkele weken later zou zijn.

De heer Peumans vraagt om een aantal aspecten van de bestuurlijke boodschap van het Rekenhofrapport nogmaals toe te lichten. De heer Clinckers vermeldt geen data, de heren Caestecker en Desmyter hebben het vooral over 2008. Het bodemonderzoek zorgt al meer dan 20 jaar voor problemen, dat blijkt ook uit vroegere Rekenhofrapporten.

In de bestuurlijke boodschap van het Rekenhof staat dat het hof in het algemeen heeft vastgesteld dat de initiatieven tot implementatie van de aanbevelingen door het hervormingsproces BBB bemoeilijkt zijn en beperkt in reikwijdte. In mei 2008 zegt het hof daarenboven dat voor een beperkt aantal aanbestedingen maatregelen genomen werden die een positief effect hadden: “Zo werden maatregelen getroffen om de juridische dienstverlening door advocaten te verbeteren en kwam men tot een betere inventarisering van de schuldverplichting. Het merendeel van de aanbevelingen kreeg echter weinig uitvoering. Zo heeft het Rekenhof ook in deze opvolgingsaudit onder meer vastgesteld dat belangrijke bedragen aan schadevergoedingen voortvloeiden uit een onzorgvuldige voorbereiding van aannemingen en dat de afhandeling van schadeclaims lang aansleept. Slechts uitzonderlijk werd de boekhouding van de schade-eisers doorgeleefd om de realiteitswaarde van de schadeclaims te toetsen. Het beroep op de bemiddelingscommissie bleef beperkt. Op de arbitrageprocedure werd voorts nog geen verder beroep gedaan. Het Rekenhof heeft er dan ook in eerste instantie op aangedrongen zijn aanbevelingen verder uit te voeren.”. Het lid vraagt per aanbeveling een concreet overzicht van de acties die de administratie ondernomen heeft. Het is duidelijk dat de administratie vijf jaar na het opvolgingsrapport aan een heleboel aanbevelingen nog geen uitvoering gegeven heeft.

In het kader van de schadeclaims zijn er vier periodes. Over de periode 2000-2001, onderzocht door het Rekenhof, kan het lid kort zijn, het is een grote puinhoop. Wat is de stand van zaken van de dossiers uit de periode 2002-2003-2004? Hoeveel waren het er? Het Rekenhof onderzocht wel de periode 2005-2006. De conclusies zijn dat zijn aanbevelingen onvoldoende uitgevoerd zijn. Hoe staat het met de dossiers 2007-2008? Wat kosten de schadeclaims in de periode 2000-2007 de belastingbetaler in totaal? De administratie heeft te weinig middelen om de wegen te onder-

houden, maar soms zijn de verwijlntresten hoger dan het aanbestede bedrag.

Wat zijn de resultaten van de kwaliteitsbewaking van de studiebureaus?

De Vlaamse ministers van Binnenlandse Zaken en van Openbare Werken en de minister-president deden een poging om bepaalde opmerkingen van het Rekenhof te weerleggen, de minister van Mobiliteit daarentegen had geen verdere opmerkingen en geen bezwaren tegen de opmerkingen van het Rekenhof. Dat lid van de regering geeft het Rekenhof dus volledig gelijk, wat bewijst dat de aanbevelingen niet kunnen worden genegeerd.

Een dienstorder volstaat niet, zonder controle en handhaving heeft het weinig betekenis. Vroeger controleerden de inspecteurs-generaal tenminste de buitendiensten.

Over drie jaar kan nagegaan worden wat er dit keer met de aanbevelingen gebeurt.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* ziet als belangrijke verdienste van dit rapport dat een aantal agentschappen wakker geschoten zijn.

Ze benadrukt het belang van de conceptfase en het overleg met de minister. Pas na een grondige voorbereiding kan worden gepland. Zo zou het in alle agentschappen moeten zijn. De juridische kennis in de administratie is blijkbaar te beperkt. Betekent dit dat er nieuw juridisch personeel moet worden aangenomen?

De verwijlntresten zijn inderdaad torenhoog en voldoende om andere projecten zoals de zwarte punten te financieren. De sprekers hebben goede voornemens, plannen bijsturingen, maar de spreker hoopt dat het daar niet bij blijft.

De heer *Dirk de Kort* heeft ook goede voornemens gehoord. Het agentschap MDK deed een aantal bijkomende suggesties voor risicomanagement. De overheid moet inderdaad juridische experts inschakelen bij de uitvoering om schadeclaims te vermijden.

Het Rekenhof stelt ook voor dat de Vlaamse overheid initiatieven neemt voor de creatie van een juridisch kader om een ruimere toepassing van arbitrage als alternatieve vorm van geschillenbetwisting moge-

lijk te maken. Worden er op dat vlak verdere initiatieven genomen?

De heer *Jan Penris* heeft veel respect en bewondering voor het Rekenhof maar ook voor de ingenieurs van de overheid. Hij hoopt dat de politici hen niet te veel obstakels in de weg leggen. Ze zijn immers van goede wil en leveren goed werk. Dat betekent niet dat politici niet over de juridische aspecten moeten waken. Ze zullen dat op een heel bescheiden manier doen.

De heer *Chris Caestecker* legt uit dat het agentschap werkt met meerjaren- en reserveprogramma's maar intern wordt er ook nog met vijfjarenprogramma's gewerkt. Dat is om te bepalen welke projecten er op het driejarenprogramma geplaatst kunnen worden. Op het einde van het jaar worden de projecten die echt niet kunnen worden aanbesteed, om allerlei redenen, vervangen door projecten van het reserveprogramma.

De heer *Fernand Desmyter* bevestigt dat de handleiding voor schadevergoeding inderdaad nog niet formeel goedgekeurd is. De agentschappen en het departement passen ze wel al toe. Het klopt dat heel wat problemen bij de uitvoering van werken te maken hebben met problemen in de bodem. Dat is altijd een onbekende factor. De administratie tracht zich daartegen te wapenen met een zo grondig mogelijk bodemonderzoek, niet alleen technisch maar ook milieuhygiënisch. De aannemers vinden altijd maar nieuwe redenen om te beweren dat het voorafgaand onderzoek van het bestuur onvoldoende is. Het is uitgesloten dat er nu nog een werk aanbesteed wordt zonder grondonderzoek. De discussie gaat dan over het feit of het netwerk van boringen of peilingen wel dicht genoeg was. Toevallig vindt men altijd problemen op plaatsen waar er niet geboord zou zijn. De rechter gaat er nog vaak van uit dat het bestuur onfeilbaar is en alle gegevens op voorhand aan de aannemers zou moeten geven.

Het bestuur is niet onfeilbaar maar de afgelopen jaren wordt er veel zorgvuldiger omgesprongen met de bestekken. De juridische ondersteuning kan inderdaad beter. De projectingenieurs kunnen het niet altijd halen tegen de aannemers die vaak een batterij juristen ter beschikking hebben. Er is wel een eerste lijnszorg per afdeling, soms in de persoon van een jurist. In de tweede lijn biedt de entiteit hulp. Er is afgesproken om niet dadelijk over te gaan tot de aan-

werving van tientallen juristen maar wel een netwerk op te bouwen van juristen en andere deskundigen op het vlak van overheidsopdrachten in het departement maar ook in het beleidsdomein. In dat netwerk kunnen dan ervaringen uitgewisseld worden. Een advocaat die alleen werkt, is ook niet opgewassen tegen alle mogelijke problemen. Een advocatenkantoor kan een probleem multidisciplinair bekijken. Ook voor de administratie is het nodig dat de kennis van de verschillende juristen gebundeld wordt.

Het klopt dat de adviezen van de afdeling Overheidsopdrachten soms te lang uitblijven. In sommige gevallen hebben de ingenieurs onmiddellijk juridisch advies nodig. Ook in dat geval volstaat de expertise van één persoon niet, een netwerk is nodig.

De secretaris-generaal belooft een lijst te maken met de bedragen van de schadeclaims per jaar. Heel wat schadedossiers vinden hun oorsprong in projecten van 10 tot 20 jaar geleden. Ondertussen heeft de administratie geleerd niet te blijven procederen. Als uit analoge dossiers blijkt dat het bestuur toch aan het korte eind zal trekken, kan het zich beter neerleggen bij de uitspraak en sneller overgaan tot de betaling van het schadebedrag. Zo worden verwijl-tresten vermeden.

De heer *Jan Peumans* verwijst naar bladzijden 66 en 67 van het rapport van het Rekenhof over de gebreken vastgesteld bij de behandeling van dadingen. Bij de 28 behandelde projecten kent één op de twee een gebrekkige voorbereiding van aannemingen. Voor het overige wacht hij de schriftelijke antwoorden van de heer Desmyter af.

De heer *Fernand Desmyter* heeft nog niets gezegd over de suggestie van de arbitrage als alternatief. In de ogen van de leidende ambtenaren is de commissie GECOVER een soort van arbitrage, waarin zowel de aannemers als de opdrachtgevende overheid samenkomen. Er wordt gediscuteerd over de schadeclaim en over het bedrag van de schadeclaim. De bedoeling is te komen tot een afspraak, een dading. Daarnaast bestaat er de wettelijke arbitrageprocedure. Voorheen was die niet van toepassing op de overheden, sinds een vijftal jaren wel. De administratie heeft daar al een drietal ervaringen mee, die altijd in het voordeel van het bestuur uitdraaiden. In één geval klaagde de aannemer de overheid aan voor de laattijdige ver-

plaatsing van de leidingen. De arbitragecommissie heeft de overheid volledig in het gelijk gesteld. De aannemer heeft geen schadevergoeding gekregen.

Er is nogal wat ruchtbaarheid gegeven aan die uitspraak en sindsdien willen nog weinig aannemers beroep doen op de arbitrageprocedure.

De verslaggever,

De voorzitter,

Joris

Marc

VANDENBROUCKE

VAN DEN ABELEN

BIJLAGEN

BIJLAGE 1:

Verslag van de besprekingen in de Subcommissie voor Financiën en Begroting
over het verslag van het Rekenhof over de audit van schadedossiers ten laste van het
Vlaams Infrastructuurfonds (*Parl. St.* VI. Parl. 2003-04, nr. 37-D)

DAMES EN HEREN,

De Subcommissie voor Financiën en Begroting besprak op 1 februari, 3 maart en 9 november 2005 het verslag van het Rekenhof over de audit van schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds (*Parl. St.* VI. Parl. 2003-04, nr. 37-D).

A. TOELICHTING DOOR HET REKENHOF

Namens het Rekenhof, werd op 1 februari 2005 een toelichting verstrekt door de heer *Robert Devos*, eerste-auditeur-revisor, over de audit van schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds (VIF).

Inleiding

Het Rekenhof heeft enige jaren geleden de kredietvastleggingen op de begroting van de DAB Vlaams Infrastructuurfonds horizontaal doorgelicht (DAB: Dienst met Afzonderlijk Beheer). Het merkte toen op dat op deze begroting jaarlijks grote bedragen voor schadevergoedingen stonden. Een groot deel daarvan had betrekking op dadingen. Vanuit die vaststelling heeft het Rekenhof in 2002 een systeemgerichte controle van een selectie van aangerekende schadedossiers uitgevoerd. Het selecteerde voor zijn onderzoek de dossiers die de administratie Wegen en Verkeer (AWV), de administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ) en de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten (AOSO) van het departement Leefmilieu en Infrastructuur (LIN) in 2000 en 2001 op de VIF-begroting aanrekenden. Het bekeek zowel schadedossiers die resulteerden in een gerechtelijke procedure als dossiers die leidden tot een dading. Het Rekenhof onderzocht ook de verweermiddelen van het departement LIN. Daarbij waren enkele alternatieve mogelijkheden ter voorkoming of beëindiging van gerechtelijke procedures.

Auditconclusies

Het Rekenhof heeft uit zijn audit geconcludeerd dat het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap tot op vandaag te weinig initiatieven heeft genomen om de geschillendossiers te inventariseren. Daardoor heeft het niet genoeg inzicht in de mogelijke financiële gevolgen.

Veel verwijlintersten zijn het gevolg van nalatigheid. Dikwijls wachtte de administratie zeer lang met

de uitvoering van een gerechtelijke uitspraak. Zij wachtte dikwijls ook tot de definitieve dading alvorens al vaststaande en ondubbelzinnig verschuldigde schadebedragen te betalen. Ook verliep er bij een groot aantal schadedossiers veel tijd tussen de datum van de schadeclaim en de datum van dadingsluiting. Dit getalm heeft belangrijke interessen veroorzaakt, die overigens niet altijd juist werden berekend.

Een voorbeeld vormt de aanneming Toegangswegen tot de Liefkenshoektunnel (auditrapport, pagina 25): de onverantwoord lange duur van de behandeling van de schadeclaim – van november 1991 tot februari 2001 – en de niet-betaling van al vaststaande en ondubbelzinnig verschuldigde schadebedragen leidden tot een enorm bedrag aan verwijlintersten (0,82 miljoen euro of 33 miljoen frank).

Verder bevatten de voorgelegde vastleggingsdossiers niet altijd de informatie die het Rekenhof nodig heeft voor een degelijke controle.

Een aantal uitgaven werd verkeerdelijk volledig op de begroting van het Vlaams Infrastructuurfonds vastgelegd, terwijl ze voor de helft ten laste van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging hadden moeten worden gelegd of hadden moeten worden gerecupeerd op dit fonds.

Bij een aantal overheidsopdrachten heeft een onzorgvuldige voorbereiding en gebrekkige voorstudie van de aanneming aanleiding gegeven tot omvangrijke schadevergoedingen. Zo bijvoorbeeld de aanneming Moderniseringswerkzaamheden aan de Leie (auditrapport, pagina 17-18), waar inzonderheid de inbreuken tegen de bouwvergunning aanleiding hebben gegeven tot de uitbetaling van een schadevergoeding van 1,8 miljoen euro (72,4 miljoen frank).

De aanbestedende overheden maken omzeggens geen gebruik van de mogelijkheid de gevorderde schadevergoedingsbedragen op hun realisme te toetsen. Zij kunnen dat nochtans door de boekhouding van de schade-eisers door te lichten of te laten doorlichten.

Het Rekenhof waardeert het dat er een ontwerp van schadevergoedingshandleiding is opgesteld voor ambtenaren die met een schadeclaim worden geconfronteerd. Die handleiding kan de ambtenaren helpen de claims zo efficiënt mogelijk te behandelen. Zij kan wel nog worden verbeterd. Zo kan nog worden gewerkt aan de richtlijnen voor de toepassing van de

formule voor het berekenen van de verzwaring van de algemene zetelkosten (pagina 26 en volgende van het rapport).

Eén schadevergoeding springt sterk in het oog. Het gaat om een veroordeling voor ongeveer 36,6 miljoen euro (1,48 miljard frank) door vertraging in de uitvoering van het raamcontract voor de haven van Zeebrugge. Er wordt opgemerkt dat de eis van de aanemerscombinatie in 1990 16,9 miljoen euro (680,9 miljoen frank) bedroeg maar omdat de gerechtelijke procedure meer dan tien jaar aansleepte, ontwikkelde dit bedrag enorme, gekapitaliseerde interesten, die het oorspronkelijk gevorderde schadevergoedingsbedrag aanzienlijk verhoogden (auditrapport, pagina 13-14). De Geschillencommissie Overheidsopdrachten van het departement LIN (GECOLIN) stelde bovendien vast dat de advocaat van het Vlaamse Gewest pas na vier maand hoger beroep aantekende. Al die tijd bleven de interesten oplopen. Het Vlaamse Gewest heeft de advocaat dan ook van de zaak ontlast.

Door de trage gerechtelijke procedures is het departement LIN naar conflictoplossende en conflictvoorkomende alternatieven beginnen zoeken. In dat kader heeft het bijvoorbeeld de geschillencommissie tot een bemiddelingscommissie omgevormd (GECOVER). Ook in arbitrage ziet de administratie een goed alternatief. Dit wordt uitgetest. Ondertussen heeft het Vlaamse Gewest al een eerste belangrijk geschil inzake overheidsopdrachten aan arbitrage onderworpen.

Aanbevelingen

Aan deze conclusies heeft het Rekenhof een aantal aanbevelingen gekoppeld (pagina 31 van het auditrapport).

1. Een goede voorbereiding van een overheidsopdracht kan schadevergoedingen voorkomen. Daarbij horen een gedetailleerd onderzoek van de kwaliteiten van de ondergrond en een milieutechnisch onderzoek.
2. De aanbestedende overheden moeten ervoor zorgen tijdig alle bouwvergunningen te verkrijgen. Daarbij moeten zij natuurlijk zorgvuldig de procedures naleven.
3. Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap moet initiatieven nemen om zijn schuldverplichtingen uit betwiste vorderingen en schadeclaims systematisch te inventariseren.

4. Om verwijlinteressen te voorkomen, moet de administratie schadeclaims zo snel mogelijk afhandelen. Op regelmatige tijdstippen moet zij daarenboven al vaststaande en ondubbelzinnig verschuldigde schadebedragen regelen. Ten slotte moet zij gerechtelijke uitspraken zo vlug mogelijk uitvoeren.
5. De administratie zou de GECOLIN-aanbevelingen moeten volgen. Zij moet onder meer in belangrijke dossiers een goed onderlegde advocaat aanstellen en hem behoorlijk vergoeden. Zij moet ook de activering van de gerechtelijke procedures nastreven.
6. De administratie moet de interesten van schadevergoedingen correct becijferen en zij moet die berekening in de vastleggingsdossiers klasseren, zodat het Rekenhof ze kan controleren.
7. Bij belangrijke schadedossiers moet de aanbestedende overheid onderzoeken of de gevorderde bedragen realistisch zijn. Zij heeft in dat verband de mogelijkheid de boekhouding van de schadeisers door te lichten.
8. De vastleggingsdossiers moeten in het algemeen zo volledig en onderbouwd zijn, dat zij een degelijke controle door het Rekenhof toestaan.
9. Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap moet altijd nagaan of oude schadeclaims niet in aanmerking komen om ze voor de helft ten laste van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD) te leggen. Als dat het geval is, moet het deze regeling resoluut toepassen.
10. De schadevergoedingshandleiding moet zo vlug mogelijk ter beschikking staan van de ambtenaren die schadeclaims en schadevergoedingsdossiers behandelen.
11. Mochten ten slotte de bemiddelingscommissie GECOVER en de arbitrageprocedure na evaluatie valabele alternatieven blijken te zijn voor gerechtelijke procedures, dan moet hun gebruik worden gestimuleerd.

Besluit

De aanbevelingen van het Rekenhof strekken enerzijds toe schadeclaims te vermijden en anderzijds schadeclaims beter te beheeren. In verband daarmee beveelt het Rekenhof aan dat wordt onderzocht op

welke wijze alternatieven voor gerechtelijke procedures zoals arbitrage en de bemiddelingscommissie kunnen bijdragen tot een beter beheer van de schadelclaims.

II. BESPREEKING

II.1. Bespreking op 1 februari 2005

Een commissielid betreurt dat het zo lang geduurd heeft vooraleer het verslag van het Rekenhof in het Vlaams Parlement wordt behandeld.

Het commissielid stelt vast dat de toenmalige Vlaamse minister bevoegd voor Openbare Werken, de heer Bossuyt, reeds had gereageerd op de opmerkingen, conclusies en aanbevelingen van het Rekenhof. De toenmalige minister deelde mee dat aan de Vlaamse administratie zou gevraagd worden om de aanbevelingen in de praktijk nauwgezet uit te voeren en op te volgen. Het lid wenst te vernemen of er sindsdien effectief rekening is gehouden met de aanbevelingen van het Rekenhof.

De heer Robert Devos antwoordt dat er nog geen follow-up is van de jongste ontwikkelingen. Dat wordt naar alle waarschijnlijkheid gepland in 2006, om zodoende de administratie voldoende tijd te gunnen om de aanbevelingen te implementeren. Bepaalde aanbevelingen zijn weliswaar nog niet geïmplementeerd door de administratie, zoals de handleiding. Er heeft inmiddels wel een eerste arbitrage plaats gevonden. Ook hij is benieuwd naar deze alternatieve werkwijze en de eventuele evaluatie ervan.

Een commissielid stelt vast dat het een kritisch en hard rapport van het Rekenhof is, wat trouwens ook de taak ervan is. Hij vraagt wat de oorzaken zijn die aan het probleem ten grondslag liggen. Betreft het mismanagement, gebrekkige organisatie, incompetentie of nog andere oorzaken? Het lid vraagt zich af of indien het om problemen van eerder structurele aard zou blijken te gaan, de aanbevelingen in de praktijk wel voldoende zullen blijken te zijn om tot een oplossing te komen.

Volgens de heer Devos is er niet echt sprake van mismanagement of structureel deficit, maar zijn de problemen vooral te wijten aan het gebrek aan aandacht

op beleidsmatig vlak binnen de administratie voor het geven van de verwijlinteressen.

Namens het Rekenhof wordt gepreciseerd dat veel ook het gevolg is van de wijze waarop overheidsopdrachten worden voorbereid. Een degelijkere en diepgaandere voorbereiding zou minder onvoorziene omstandigheden tot gevolg hebben. Een ander probleem is ook de wijze waarop momenteel schadedossiers worden behandeld in en door de administratie.

Enerzijds door het feit dat als de administratie naar de rechtbank stapt, men in een lange tijdsspanne verzeild geraakt. De vertegenwoordiger van het Rekenhof haalt een voorbeeld aan met betrekking tot werken in Zeebrugge. Er werd door de aanneemer een geding aangespannen ten bedrage van 680 miljoen frank. Na tien jaar volgt het vonnis in eerste aanleg met een veroordeling tot dat bedrag. Inclusief verwijlinteressen is dat bedrag echter ondertussen reeds opgelopen tot een bedrag van 1,5 miljard frank. Er moet in de toekomst meer aandacht besteed worden aan de wijze waarop een dergelijk geschil wordt beslecht. Anderzijds heeft de administratie enige jaren geleden een zeer lovenswaardig initiatief genomen met het opstellen van een ontwerp van een schadevergoedingshandleiding. Tot zijn spijt is de handleiding niet verspreid en kan ze dus nog niet gebruikt worden. Op basis van de schadevergoedingshandleiding zouden fouten van ambtenaren die misschien voor een eerste keer met dergelijke dossiers geconfronteerd worden, voor een groot gedeelte kunnen voorkomen worden.

De administratie zou in de mate van het mogelijke een dading kunnen afsluiten als er een fout is van de administratie of een gedingvoorkomende procedure overwogen door (eerder) gebruik te maken van arbitrage, bemiddeling of vergelijk in het kader van een bemiddelingscommissie.

Zo werden inmiddels reeds twee schadedossiers met goed gevolg aan arbitrage voorgelegd. Door de deskundigheid van de arbiters werden de zaken op korte termijn uitgeklaard.

Een commissielid vraagt zich af of het dan ook niet beter zou zijn om de behandeling van geschillendossiers te centraliseren binnen het VIF op grond van zijn deskundigheid, in plaats van bij een afdeling of departement. Binnen de administratie is dit immers

niet de grootste prioriteit en ontbreekt bovendien de knowhow.

Namens het Rekenhof wordt gesteld dat binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap die knowhow gecentraliseerd is bij de afdeling Overheidsopdrachten, die rechtstreeks in contact staat met de advocaten, een centrale rol speelt bij de geschillencommissie GECOVER en ook belast is met het opstellen van de schadevergoedingshandleiding.

In die handleiding is in een eerstelijns hulp voorzien. Deze is dikwijls in de buitenafdelingen georganiseerd maar vanaf het moment dat het echter om een meer complex dossier gaat, kan er steeds een beroep gedaan worden op de afdeling Overheidsopdrachten. Alhoewel die mogelijkheid reeds bestaat, is het een onmiskenbaar feit dat die procedure meer gestroomlijnd, gecentraliseerd en duidelijk gemaakt moet worden, wat kan als de schadevergoedingshandleiding ter beschikking zou worden gesteld. Op 31 januari 2005 werd door de administratie meegedeeld dat de handleiding de eerstvolgende weken zou worden afgewerkt en verstuurd.

Het opstellen en verspreiden van een dergelijke schadevergoedingshandleiding, behoort tot de bevoegdheid van minister Bourgeois, op basis van zijn bevoegdheid voor de regionale aspecten inzake overheidsopdrachten, wat voordelen zal bieden inzake uniforme behandeling.

Een commissielid vraagt of er bij een schadegeval niet voorafgaandelijk een expertiseonderzoek wordt gevoerd zodat het eventuele onbetwistbare gedeelte dat door de Vlaamse administratie zou moeten worden betaald, reeds kan worden vastgelegd. Is er trouwens reeds door de administratie aan de advocaten die dergelijke dossiers pleiten, voorgesteld om het onbetwiste gedeelte op een advocatenrekening te zetten in onderling akkoord met de raadslieden van de tegenpartij? Zodoende worden de interesten betaald door de Private Kas, die de bank is voor de advocatuur, zodat de Vlaamse overheid ontlast wordt van de verwijl-, moratoire en gerechtelijke interesten, die nu 7 percent bedragen.

Volgens de vertegenwoordiger van het Rekenhof is er een zeer positieve evolutie op dat vlak bij de administratie. Het Rekenhof heeft er immers bij de administratie jarenlang op aangedrongen om de onbetwiste (en dus verschuldigde) gedeeltes onmiddellijk te betalen, wat dan nu ook stelselmatig door de administratie wordt gedaan. Een recent voorbeeld dienaangaande is er met betrekking tot de bouw van

het Deurganckdok, waar de administratie bijgestaan door een bedrijfsrevisor, onmiddellijk het verschuldigde onbetwiste gedeelte heeft betaald. Dat gebeurde stelselmatig in dit dossier. Het betwiste gedeelte werd vanzelfsprekend niet onmiddellijk betaald.

Een commissielid verwijst naar de resolutie van het Vlaams Parlement van 20 maart 2002 betreffende het aanstellen van advocaten door de Vlaamse overheid (*Parl. St.* VI. Parl. 2001-02, nr. 933). Op de vraag of het Rekenhof enig zicht heeft op de opvolging van die resolutie, kan namens het Rekenhof bevestigd worden dat deze resolutie meer en meer gekend is in de advocatenmiddens. De afdeling Overheidsopdrachten heeft er meer zicht op, omdat die in eerste lijn staat betreffende het aanstellen van advocaten. Door de overheid wordt kwaliteit en verantwoordelijkheid geëist. De advocaten worden geselecteerd op grond van selectiecriteria. De Vlaamse administratie begint ook meer op haar strepen te staan.

Een commissielid heeft persoonlijk de indruk dat sommige advocaten, hoe bekwaam ze ook zijn, de zaak laten liggen, waardoor het dossier blijft aanslepen. Men moet opletten voor oversaturatie bij de advocatenkantoren; er zijn genoeg advocaten waarop een beroep kan worden gedaan. Namens het Rekenhof wordt er op gewezen dat er wegens het niet optreden van een advocaat, al advocaten van hun taak zijn ontlast. Zo is er het voorbeeld van een advocaat die vier à vijf maanden wachtte vooraleer in hoger beroep te gaan en te kantonneren om de interesten te stoppen, ondanks permanent aandringen van de afdeling Overheidsopdrachten. De Vlaamse overheid heeft toen in het kader van GECOVER de advocaat van de zaak ontlast. Er is trouwens toen ook een procedure ingesteld om de advocaat aansprakelijk te stellen, wat echter tot niets heeft geleid, omdat er ondertussen ook een dading was afgesloten. De Vlaamse administratie eist dan ook steeds meer waar voor haar geld.

Een commissielid stelt een hele reeks laattijdig betaalde gerechtelijke veroordelingen vast (bijlage 1 van het auditrapport, pagina 43/44), waaronder dossiers met in totaal betaalde interesten tot zelfs 80 percent rente ten opzichte van het totale schadebedrag, wat betekent dat het over procedures gaat die dus jaren moeten hebben aangesleept. Dergelijke laattijdige veroordelingen hebben zeer veel rente tot gevolg. Hij stelt dat men de nadruk moet leggen op het onbetwiste gedeelte en zo snel mogelijk moet kantonneren.

Namens het Rekenhof wordt verklaard dat vaak overdreven eisen worden ingediend; zo wordt bij-

voorbeeld regelmatig het dubbele geëist van wat uiteindelijk in de dadingovereenkomst wordt weerhouden. Het dossier kan door een aannemer zodanig worden opgeblazen met een resem aan documenten, dat de administratie als het ware wordt gegijzeld en overbelast. Men zou daarom moeten voorzien in een regeling waarbij een aannemer die schuldvorderingen indient, bepaalde verplichtingen moet nakomen. De aannemer zou de schuldvorderingen op een correcte wijze moeten stofferen en aldus indienen, om te voorkomen dat de administratie zou worden gegijzeld door de massa aan documenten die door de aannemer samen met zijn schuldvorderingen worden ingediend en die niet altijd uit beste overwegingen worden ingediend.

Een commissielid ziet daarbij een oplossing in de aannemingsvoorwaarden.

De vertegenwoordiger van het Rekenhof stelt dat er een zeer nauwgezette opvolging dient te gebeuren bij schadedossiers, onder andere ingeval van stilleggen van de werken (bijvoorbeeld het juiste aantal machines die stilliggen, omdat een aannemer daar soms misbruik van maakt en er een soort van wagen- of machinepark van maakt bij stillegging van de werken in afwachting van de voortzetting van de werken). Een aannemer mag geen misbruik maken van een schadegeval.

Het commissielid benadrukt dat door middel van expertise duidelijk onderscheid zou gemaakt worden tussen het betwiste en het onbetwiste gedeelte, ten einde te voorkomen dat de rentelast te veel zou oplopen. Men kan vanzelfsprekend niet verbieden dat er wordt geprocedeerd, maar het onbetwiste gedeelte zou afhankelijk van de situatie kunnen worden betaald of gekantonneerd.

Door de vertegenwoordiger van het Rekenhof wordt er op gewezen dat dit in de praktijk inderdaad gebeurt. Artikel 15 van de algemene aannemingsvoorwaarden voorziet duidelijk in voorschriften waarbij de aanbestedende overheid in dergelijke gevallen ambtshalve de kosten en de omvang ervan bepaalt en hetgeen betaalt wat zonder betwisting verschuldigd is. Voor het resterende, betwiste deel kan dan een gerechtelijke procedure aangespannen worden of opgelost worden via een minnelijke regeling. Er is in ieder geval over het algemeen aanmerkelijke verbetering: in het dossier van het Deurganckdok is heel kort op de bal gespeeld en is men onmiddellijk rond de tafel gaan zitten en heeft men betaald hetgeen zonder betwisting verschuldigd was, hetgeen er bovendien

ook toe geleid heeft dat er voor het betwiste gedeelte veel gemakkelijker een oplossing is gevonden tussen de beide partijen.

Een commissielid veronderstelt dat de totaalbedragen in de tabel in bijlage 1 van het auditrapport van het Rekenhof (pagina 43/44) het totale schadebedrag is dat uiteindelijk werd bepaald en betaald maar niet het totaal gevorderde bedrag. Namens het Rekenhof wordt geantwoord dat de tabel de bedragen weergeeft die voorgesteld zijn ter betaling in het kader van gerechtelijke procedures en dus niet in het kader van dadingen. De bedragen die opgenomen zijn, zijn beduidend lager dan die in aanmerking kwamen om een dading af te sluiten.

In de tabel van bijlage 1 vindt men een voorbeeld van een vergoeding van 61,9 miljoen frank en interesten ten belope van 39 miljoen frank. Ten opzichte van het totale schadebedrag wordt dus 64 percent rente betaald.

Stel dat er bijvoorbeeld een vordering ten bedrage van 1 miljoen was, waarbij uiteindelijk slechts een bedrag van 500.000 wordt toegekend, waarop 64 percent rente wordt toegekend. Dat betekent dat er uiteindelijk maar 32 percent wordt betaald op die 1 miljoen.

Men heeft vanzelfsprekend het recht om procedures te voeren.

Het vastgelegd bedrag in de tabel is het bedrag waartoe men in totaal veroordeeld wordt; dus zowel de hoofdsom als de interesten en de gerechtskosten. Die drie kosten worden samengeteld en van dat totaal is 64 percent de interesten. De 39 miljoen betreft dus het bedrag aan interesten dat men in dit voorbeeld van schadeclaim betaald heeft.

Een commissielid stelt vast dat in de tabel van bijlage 2 – dossiers deels ten laste van het VFLD (pagina 45 van het auditrapport) er onder meer verwezen wordt naar een reeks dossiers uit de jaren 1970 en 1980. Is het mogelijk om een overzicht te krijgen van de dossiers die reeds zo lang hangende zijn en voor welke rechtsmacht?

Namens het departement LIN, wordt gesteld dat met betrekking tot dossiers van LIN een juiste inschatting van alle hangende schadedossiers moet gebeuren, zowel (vooral) die van voor als na 1989. Aan de administraties is een lijst opgevraagd. In het begin

van het jaar kan men geen inschatting maken van mogelijke toekomstige shadedossiers. Het activiteitenprogramma mag niet bezwaard worden door dergelijke dossiers, dus het maken van een inschatting wordt zeer moeilijk. Men kan wel een lijst maken van de hangende dossiers.

Het commissielid merkt op dat weliswaar de stand van het dossier en de rechtsmacht bij dewelke het dossier hangende is, kan gevraagd worden aan de advocaat. De heer Robert Devos verwijst naar een lijst van de hangende gedingen, met eventueel vermelding van de datum waarop de vordering is ingeleid en het door de aannemer gevorderde bedrag. Maar daarbij wordt geen rekening gehouden met de interesten.

Namens de administratie wordt opgemerkt dat het (veel of weinig) betalen van verwijlinteresten ook grotendeels afhankelijk is van het tijdstip waarop een claim wordt ingediend. Als er een claim binnenkomt waarvoor geen nodige kredieten voorzien zijn en het bedrag dus niet voorzien is in de begroting, moet worden gewacht op de begrotingscontrole. Als de claim wordt ingediend na de begrotingscontrole, dan moet gewacht worden op de volgende begroting. Bij grote miljoenendossiers heeft dit grote claims en renten tot gevolg. Het is niet altijd de schuld van de administratie. Men kan dus soms drie tot zes maanden verwijlinteresten moeten betalen, gewoon afhankelijk van de wetten op de rijkscomptabiliteit en het tijdstip van de claim.

Een commissielid merkt op dat dit dan enkele maanden betreft, maar zeker geen jaren. Namens de administratie wordt erkend dat als het om jaren gaat, dat dit dan een gerechtelijke procedure betreft. Een claim van enkele miljarden levert echter reeds op zes maanden een serieus bedrag op. Bij een gerechtelijke procedure, moet vanzelfsprekend ook rekening worden gehouden met de advocatuur, wat door het commissielid betwist wordt. Het is niet de advocaat die het percentage gaat bepalen dat moet worden voorzien. Daarvoor zijn er experts die de zaken ten gronde kennen en die het risico kunnen incalculeren, maar toch niet de advocaat.

Namens de administratie wordt gesteld dat kantonnement slechts kan gebeuren na een procedure en niet na onderling overleg. Het commissielid merkt op dat men toch al het niet-betwiste gedeelte kan betalen. Ook als men weet dat men tekortgeschoten is, kan bovendien toch al in het bedrag worden voorzien dat in dergelijke gevallen volgens vaste jurisprudentie ver-

schuldigd is. Als men weet dat dergelijke zaken praktisch altijd bijvoorbeeld ongeveer rond de 500.000 euro bedragen, kan men in een gelijkaardig geval toch ongeveer 500.000 euro voorzien omdat dit reëel is.

Een commissielid vraagt zich af of bij bemiddeling van een geschil de administratie als eerste rechter optreedt. Namens het Rekenhof wordt gesteld dat in de geschillencommissie ook de aannemers gehoord kunnen worden, wat een nieuwigheid is. Ze worden dus in de mogelijkheid gesteld om alle argumenten en tegenargumenten te horen. Dit biedt de gelegenheid dat een geschil in de kiem gesmoord kan worden. Mediatie biedt beide partijen de mogelijkheid om hun argumenten te laten horen.

Een commissielid pleit, naast bemiddeling, voor arbitrage. Arbitrage biedt het voordeel dat het doorgaans sneller is, door het eenmalige karakter ervan (geen beroep en cassatie): het is zo beslist én gedaan. Wordt arbitrage niet gesuggereerd door de administratie?

In de administratie heeft men daarover volgens de vertegenwoordigers van het Rekenhof een nogal dubbelzinnige houding. In zekere zin staat men er positief tegenover naar aanleiding van twee grote en succesvol afgehandelde zaken. De vraag blijft of de aannemers nog geïnteresseerd zullen blijven. Het grote voordeel blijft dat er op korte termijn duidelijkheid is bij arbitrage. De toekomst wordt niet gehypothecerd door interesten. Beide partijen kunnen door de wol geverfde experts aanstellen bij arbitrage, waar bij een gerechtelijke procedure de vrees leeft voor bepaalde experts die vaak niet de nodige expertise hebben, omdat ze voor de eerste keer met een dergelijk dossier worden geconfronteerd.

Alhoewel arbitrage niet kan worden opgelegd, zou het volgens een commissielid misschien wenselijk zijn om voorafgaandelijk in een arbitrageprocedure te voorzien zoals vaak ook ingeschreven is in contractuele bepalingen. Een ander commissielid betwijfelt of dit mogelijk is. Arbitrageclausules in privécontracten zijn mogelijk, maar het commissielid vraagt zich af of dit wel verzoenbaar is met de algemene aannemingsvoorwaarden. In de privésfeer kan men arbitrage invoeren als exclusieve fase. Het zou aanbevelingswaardig zijn om dit in de toekomst ook voor overheidsopdrachten mogelijk te maken en zodoende arbitrage meer en meer ingang te doen vinden. Aan de federale commissie overheidsopdrachten zou gevraagd moeten worden om bemiddeling en arbitrage in de toekomst mogelijk te maken.

Volgens een commissielid zou het een element in de onderhandeling kunnen uitmaken.

II.2. Voortzetting van de bespreking op 3 maart 2005

II.2.1. *Beleid Openbare Werken*

Op 3 maart 2005 werd een toelichting verstrekt door de heer *Kris Peeters*, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, naar aanleiding van de bespreking van het verslag van het Rekenhof over de audit van schadedossiers ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds.

Minister Kris Peeters stelt dat het beleid dienaangaande wordt voortgezet op basis van de beleidslijnen die zijn uitgetekend in de brief van voormalig minister Gilbert Bossuyt aan het Rekenhof (verslag van het Rekenhof, bijlage 4 auditrapport, pagina 49). Op basis van die inhoud wordt het beleid verder gezet en de nodige acties ondernomen.

De minister gaat ervan uit dat de administraties de aanbevelingen in het rapport van het Rekenhof en de brief van voormalig minister Bossuyt volgen. De minister heeft vastgesteld dat de dossiers inzake schadeclaims met de nodige zorg behandeld worden. Een lijst van zaken die voor de rechtbank aanhangig zijn, wordt rondgedeeld.

Minister Peeters geeft een overzicht per administratie. De administratie Wegen en Verkeer (AWV) heeft een nota met de aanbevelingen van het Rekenhof aan de provinciale diensten gericht. Binnen de administratie Waterwegen en Zeewezen is in het directieteam Investeren een werkgroep opgericht die moet aangeven op welke wijze de aanbevelingen van het Rekenhof kunnen worden uitgevoerd.

Die geleverde inspanningen zijn daadwerkelijk op het terrein merkbaar. Als voorbeeld van een efficiënte en snelle afhandeling van een schadeclaim kan de minister verwijzen naar de behandeling van het schadedossier in verband met het Deurganckdok. De vaststaande claim werd onmiddellijk uitbetaald.

Aan de schadevergoedingshandleiding werd door het kabinet Peeters meegewerkt. Ondertussen is de handleiding door het departement Algemene Zaken en

Financiën aan het kabinet van de bevoegde Vlaamse minister Bourgeois bezorgd. Na goedkeuring door de Vlaamse Regering zal de schadevergoedingshandleiding ter beschikking worden gesteld aan de ambtenaren die met schadeclaims en schadevergoedingsdossiers worden geconfronteerd, wat moet leiden tot een betere afhandeling van deze schadedossiers. Ook wordt het beroep doen op de arbitragecommissie verder gestimuleerd.

Wat betreft de inventaris in verband met Waterwegen, komt men op een totaalbedrag van 91.701.915,86 euro; voor Wegen betreft het een bedrag van 17.857.283,59 euro en voor de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten (AOSO) betreft het een bedrag van 1.291.347,67 euro.

Een commissielid vraagt naar de stand van het geding van de in de inventaris opgenomen dossiers. In de inventaris wordt immers nu alleen maar de datum van de inleidende dagvaarding vermeld. Verder vraagt het commissielid ook naar de stand van zaken (onderhandelingen, dading, bestekken, expertise en dergelijke) van betwistingen die nog niet aanhangig zijn voor de rechtbank. De minister repliceert dat deze informatie zo spoedig mogelijk ter beschikking gesteld zal worden.

II.2.2. *Schadevergoedingshandleiding*

Namens minister *Geert Bourgeois*, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme, wordt er toelichting gegeven bij de schadevergoedingshandleiding. Een ontwerp van schadevergoedingshandleiding is inmiddels op 24 februari laatstleden aan minister Bourgeois bezorgd. Het ontwerpdocument is goed en exhaustief, en van aard om alle betrokken administraties van dienst te zijn bij de afwikkeling van de problematiek in verband met overheidsopdrachten. Het is een werkinstrument met algemene richtlijnen met de zeer duidelijke boodschap dat elk geval op zijn eigenheid moet onderzocht worden.

De schadevergoedingshandleiding omvat een aantal algemene principes, namelijk :

- fout, schade en oorzakelijk verband moeten vaststaan;
- de aannemer moet zijn schade (en de grootte ervan) bewijzen;

- slechts in uitzonderlijke gevallen kan men gebruik maken van forfaitaire schadeberekeningen;
- schadebeperkingsplicht in hoofde van de aannemer;
- de administratie voert best besprekingen met aannemers onder voorbehoud van alle recht;
- ontvankelijkheidsvereisten opdat aannemer in aanmerking komt voor een schadevergoeding.

De schadevergoedingshandleiding behandelt dan punt voor punt alle mogelijke gronden van schade in hoofde van aannemer, zowel op het vlak van burgerlijk recht als de wet op de overheidsopdrachten.

De bedoeling van minister Geert Bourgeois is om de schadevergoedingshandleiding zo snel mogelijk voor te leggen aan de Vlaamse Regering en na goedkeuring te verspreiden onder de administraties.

II.3. Voortzetting van de bespreking op 9 november 2005

Een commissielid, daarin bijgetreden door andere commissieleden, heeft vragen bij de inhoud van de fiches die in het kader van de vorige vergadering aan de commissieleden werden bezorgd naar aanleiding van de vraag naar de stand van zaken met betrekking tot de hangende dossiers. De commissieleden vragen daarom meer en duidelijkere informatie, omdat de ontvangen informatie te onduidelijk is.

Die fiches zijn sibillijns. Weliswaar bieden de fiches informatie met betrekking tot de datum van de dagvaarding, partijen, bedrag van de initiële vordering, stand van het geding. Evenwel is niet alles even duidelijk. Om die reden heeft het commissielid in de loop van september dienaangaande overleg gepleegd met het kabinet van minister Peeters. Naar aanleiding van dit overleg zijn nadien verduidelijkende documenten met betrekking aangaande de in de fiches gebezigde afkortingen bezorgd.

Uit de besprekingen met vertegenwoordigers van het kabinet werd duidelijk dat het heel moeilijk is om een globaal overzicht te krijgen. Er is slechts een minimum aan informatie.

De conclusie naar aanleiding van deze besprekingen moet echter zijn dat de in subcommissie uitgedrukte wil om te komen tot een proactief optreden door de administratie in functie van eventuele procesvoering en tot het afsluiten van meer dadingen in de praktijk nog niet altijd vlot wordt opgevolgd.

In een aantal dossiers blijft men dan ook nog in het ongewisse over de actuele stand van zaken. Rekening houdende met de financiële aspecten en de wettelijke interest van 7 percent moet worden geconcludeerd dat bepaalde interesten het equivalent zijn van de initiële vordering.

De spreker dringt dan ook aan op meer en duidelijkere informatie. Er moet een groter en meer gedetailleerd overzicht komen, wat weliswaar enige tijd in beslag zal nemen.

Alhoewel er ten aanzien van bepaalde gevallen via bepaalde methodologie weliswaar korter op de bal wordt gespeeld, is er evenwel nog steeds een aantal zaken uit het verleden die blijven aanslepen.

Namens minister Peeters, wijst de heer Sammy Wuyts er op dat er een duidelijk onderscheid moet gemaakt worden tussen de hangende zaken aanhangig voor de rechtbank en de andere hangende zaken. Er is een duidelijk overzicht van de zaken die aanhangig zijn voor de rechtbank en de andere hangende zaken, waarvan het bij deze laatste reeks niet altijd even duidelijk is om de risico's in te schatten. Om die reden is het dan ook niet zo eenvoudig om daarvan onmiddellijk een gedetailleerde lijst op te stellen. Dergelijke oplijsting vergt dan ook erg veel tijd om dat op een goede en gestructureerde wijze te kunnen doen ten einde een afweging te kunnen maken om al dan niet naar de rechtbank te stappen.

Op regeringsniveau wordt deze problematiek globaal behandeld: er is de vraag gesteld aan alle departementen om een oplijsting te maken van potentiële probleemdossiers en van hangende zaken – men is er dus mee bezig.

Een commissielid vraagt of het mogelijk zou zijn om voor alle hangende zaken aan de raadslieden van het dossier te vragen of er een korte samenvatting van het dossier zou opgesteld kunnen worden, zoals het beschikkend gedeelte van het vonnis, de stand van het geding, de initiële vordering en de begroting van

de interessen, wat zeer verduidelijkend zou zijn. Het commissielid erkent weliswaar dat dit misschien wel wat veel gevraagd is.

Volgens de heer Sammy Wuyts, kabinet minister Peeters, moet dit per dossier nagekeken worden, wat erg veel tijd zou vergen.

Het commissielid vraagt zich af of de stand van het geding en het beschikkend gedeelte niet gegeven zou kunnen worden, zodat er geweten is of het Vlaamse Gewest al dan niet veroordeeld is en of er al dan niet beroep is aangetekend en vanaf wanneer. Op die manier zou men inzicht krijgen in het dossier. Ter illustratie haalt ze een vordering van 1997 aan, waarbij er pas een vonnis is gevelde in 2002. Dossiers zouden op die wijze beter kunnen worden opgevolgd.

De spreker las in het verslag van het Rekenhof over een dossier waarin een advocaat vier maanden heeft gewacht alvorens in hoger beroep te gaan en die ten slotte van de taak ontlast is geworden. Misschien zijn er nog dergelijke gevallen. Zulke dossiers mogen immers niet blijven liggen.

Namens het Rekenhof wordt bevestigd dat het inderdaad voorkomt dat dergelijke dossiers blijven liggen.

Om die reden is het commissielid van oordeel dat dossiers beter opgevolgd moeten worden. Het is belangrijk zo weinig mogelijk interessen te betalen.

Namens minister Peeters, wijst de heer Wuyts erop dat het niet het departement Openbare Werken is dat bevoegd is. Dit behoort tot de bevoegdheid van AZF, Overheidsopdrachten, waarvoor minister Peeters niet bevoegd is (AZF: Algemene Zaken en Financiën).

Wat betreft de inventaris van dossiers die nog niet voor de rechtbank aanhangig zijn, vraagt een commissielid zich af of daar dadingen mee bedoeld worden. Dienaangaande wordt door de spreker verwezen naar de schriftelijke vraag nr. 171 van 18 augustus 2005. Het in het (gecoördineerde) antwoord opgegeven bedrag is indrukwekkend. De toppeur dienaangaande is Openbare Werken.

De spreker wenst te vernemen op welke manier men denkt het systeem te hervormen. Hij verwijst daarbij naar de aanbevelingen van de cel Interne audit van 14 december 2004 naar aanleiding van de interne audit met betrekking tot beschuldigingen over vermeende fraude in het district te Gentbrugge (en dos-

sier rioolnet van Vilvoorde). Er wordt weliswaar veel toegezegd door de ministers, maar als men dit niet opvolgt, verdwijnen die toezeggingen tussen de plooiën. Daarom wil de spreker vernemen op welke wijze de opvolging gaat gebeuren. De minister maakt aanbevelingen over, maar wat doet de administratie daar mee? Men zou bijvoorbeeld de secretaris-generaal ter orde moeten kunnen roepen. Zo zou men in het kader van de dadingen de aanleiding daartoe moeten kennen en de wijze waarop dit wordt opgevolgd. Men moet garanties kunnen krijgen dat aanbevelingen worden nageleefd en dat het gevolg dat eraan gegeven wordt, wordt meegedeeld.

Namens het Rekenhof wordt gesteld dat het de bedoeling is om een vervolgonderzoek te doen. Er kan immers vastgesteld worden dat als men jaren laat verstrijken na een audit, de bereidheid tot verandering en opvolging van de aanbevelingen dan wel durft af te kalven. Daarom wordt er een vervolgonderzoek gepland om vast te stellen wat daadwerkelijk met het onderzoek en de aanbevelingen is gebeurd in de praktijk.

Het zou nuttig zijn, mocht er, zeker voor zaken die niet voor de rechtbank aanhangig zijn, maar die mogelijkerwijze reeds geruime tijd bij de administratie hangende zijn, en ondertussen belangrijke verwijlinteressen genereren, een overzicht verkrijgbaar zijn, zodat de beleidsvoerders de ernst van de zaak beter zouden kunnen inschatten en op kortere termijn de nodige maatregelen kunnen nemen.

Het commissielid merkt op, naar aanleiding van het rapport van de cel Interne audit van 14 december 2004, dat zelfs de meest eenvoudige dingen als het aftekenen van facturen, dat al dan niet een bepaalde prestatie geleverd is, als aanbeveling moet opgenomen worden. Deze audit van Gentbrugge gaf aanleiding tot liefst 58 aanbevelingen.

De spreker benadrukt dat het niet de bedoeling is om een heksenjacht te ontketen, maar er moet wel op aangedrongen worden dat de administratie reglementaire regels moet toepassen. Er zijn toch elementaire regels die zouden toegepast moeten worden, maar blijkbaar worden die door de administratie niet toegepast. De desbetreffende afdelingshoofden worden toch geëvalueerd op basis van een aantal doelstellingen die zij bij het begin van het werkjaar hebben gesteld in het kader van managementprestaties. Als men dit men in overweging zou nemen, dan zou de verantwoordelijkheid van de afdelingshoofden misschien wat groter worden. Het gaat immers om mil-

joenen. De spreker geeft als voorbeeld Zeebrugge, waar een initieel bedrag van 700 miljoen frank ten slotte is opgelopen tot een bedrag van 1,5 miljard frank louter aan interesten. De basiseis (600 miljoen frank) werd integraal toegekend.

Namens de minister wordt er gewezen op het onderscheid dat gemaakt moet worden, op het vlak van interesten, tussen gerechtelijke interesten (gerechtelijke procedure), en de andere interesten op administratief niveau. Het is niet omdat iets tien jaar aansleept, dat dit allemaal op administratief vlak te situeren valt. Het valt ook af te wachten wat de gerechtelijke uitspraak is. Men kan vanzelfsprekend ook niet voor alle geschillen een dading gaan afsluiten.

Het Rekenhof wijst op een van de voorstellen om, gezien de regelmatige problematische rechtsgang die meerdere jaren kan aanslepen, te overwegen om eventuele andere middelen van geschilbeslechting aan te wenden, zoals bijvoorbeeld arbitrage. Er zijn namelijk twee financieel zeer belangrijke gevallen, waarin op korte termijn van één jaar, toch een uitspraak is geveld. Dus zelfs wanneer men integraal zou verliezen als administratie, heeft men dan toch maar maximaal één jaar verwijlinteresten te betalen. Dit is dan ook een interessante mogelijkheid. Bij positief resultaat is het de moeite waard om dit als alternatief aan te wenden.

Een commissielid vraagt zich af of de administratie naar aanleiding van een geschil, wanneer men in het verweer zit, de overweging maakt om tot een dading over te gaan. Of wordt alles overgelaten aan de eiser in het geschil?

Een ander commissielid verwijst naar de schadevergoedingshandleiding. Naar aanleiding van de analyse van het Rekenhof heeft de spreker het gevoel dat de administratie het Rekenhof terugfluit. Het is immers godgeklagd dat nu nog werk gemaakt moet worden van een handleiding op welke wijze men met schade-dossiers moet omgaan.

Een commissielid vermoedt dat dit ingegeven is door een zorg van de administratie tot gelijkheid van behandeling van alle zaken die zich aandienen, ten einde zodoende ongelijke behandelingen te voorkomen, wat op zich geen slecht gegeven is.

Een commissielid haalt het voorbeeld aan van de werken aan de Leien in Antwerpen. Binnen hetzelfde departement Leefmilieu en Infrastructuur slagen de afdelingen AWW en AROHM (administratie

Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen) erin om volledig naast elkaar te werken, zodat er door de ene dienst werken werden uitgevoerd waar nadien bleek dat er geen bouwvergunning was afgeleverd door de andere dienst. Dat terwijl diezelfde overheid van elke particulier een bouwvergunning eist, waar die overheid dat dus zelf niet doet. Hetzelfde gaat op voor het Deurganckdok: er was geen overleg binnen de eigen administratie.

De spreker vraagt zich daarom af hoe de administratie omgaat met schadedossiers en hoe ze omgaat met de door het Rekenhof geformuleerde aanbevelingen. Daarom is ook hij voorstander van een vervolgonderzoek, om concreet vast te stellen wat er met de aanbevelingen gebeurt.

Hij wordt daarin bijgetreden door een ander commissielid. Het is nodig om meer zicht te krijgen op de hangende zaken, om zodoende een standpunt in te nemen en zodoende een aanbeveling te geven aan de Vlaamse Regering met het oog op de bevordering van de procesvoering. Weliswaar moet ook rekening gehouden worden met de beoordelingstermijn van de rechtbanken. Zo zijn bepaalde rechtbanken voor bepaalde disciplines bekend voor het in beraad houden van bepaalde dossiers. Ze pleit daarom voor een overzicht van de hangende dossiers.

Namens de minister wordt er door de heer Wuyts op gewezen dat dit niet rechtstreeks onder de bevoegdheid van minister Peeters valt. De niet-hangende dossiers vallen onder de bevoegdheid van minister Peeters, de hangende dossiers vallen onder AZF, die de gerechtelijke procedure opstart en begeleidt.

Hij pleit er dan ook voor om ook de dienst AZF en de administratie Overheidsopdrachten bij de verdere besprekingen te betrekken. Hij wijst er verder op dat het opstellen van dergelijke fiches erg tijdrovend is (handmatig werk) en dat er niet het nodige personeel voor beschikbaar is.

Een commissielid vraagt zich af of het niet mogelijk zou zijn gebruik te maken van een standaardformulier.

Een ander commissielid merkt op dat een deel van de taken wel behoort tot de bevoegdheden van ambtenaren van Openbare Werken. Hij verwijst daarvoor naar de aanbevelingen in het verslag van het Rekenhof. Het gaat enerzijds over de manier waarop een lastenkohier moet worden opgesteld: binnen de administratie is een bundel ter beschikking van de ambtenaren waarin alle mogelijke procedures en con-

structies zijn opgenomen die moeten gevolgd worden. Het gaat hier over de vraag waarom dat niet altijd stringent wordt toegepast. Het resultaat is dat een hoop gemeenschapsgeld gewoon over de balk wordt gegooid door de nalatigheid van ambtenaren. De ambtenarij draagt in deze dan ook haar verantwoordelijkheid. Bepaalde nalatigheden blijven immers steeds terugkomen. Hij benadrukt dat het dus niet alleen de bevoegdheden van Overheidsopdrachten betreft.

De heer Wuyts stelt namens de minister dat alleen het onderscheid moet gemaakt worden tussen dossiers die aanleiding geven tot bepaalde procedures en een eventuele dading aan de ene kant en procedures die blijven aanslepen.

II.4. Voortzetting van de bespreking op 15 maart 2007

Op 15 maart 2007 wist mevrouw *Hilde Dewicke* namens het Rekenhof mee te delen dat een opvolgingsaudit in de maak is. De resultaten worden verwacht einde 2007.

Deze audit zal betrekking hebben op schadeclaims 2005 en 2006 en die op VIF en Vlaamse begroting worden aangerekend

Verslaggever,

Koen
VAN DEN HEUVEL

Voorzitter,

Anne-Marie
HOEBEKE

BIJLAGE 2:

Overzicht van de schadedossiers – beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW),
afgehandeld in de periode 2000-2007

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Overzicht van de schadedossiers afgehandeld in de periode 2000 – 2007

Ten laste van de begroting 2000

Departement MOW – Maritieme Toegang	
HAVEN GENT KLUIZENDOK AANLEG/BAGGERW UITVOEREN 1E FASE DLCONTR 1+2+3 - bestek 199613 Schadeclaim 15.5+16.1+28.1 AAV schorsing & laattijdige beschikbaarheid bouwplaats & laattijdig aanvangsbevel	4.041.875,22 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
N382 Waregem - dading	2.805.560,00 BEF
R1 Ring rond Antwerpen – dading	4.840.309,00 BEF
R0- Welriekende dreef – dading	23.131.204,00 BEF
R4 Grote Ring rond Gent – dading	6.492.582,00 BEF
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
<u>Zeeschelde L.O.</u> Dijkversterkingen te Hamme Moerzeke langsheen de Blankaart en de Gespoelde Put. Bestek nr. C4/96 D 44. Schadevergoeding voor schorsing van de werken door de aanbestedende overheid - dading	11.542.248,00 BEF
<u>Leie – Doortocht Kortrijk</u> Modernisering op 1350 ton. Bestek nr. W.1153. Schadevergoeding voor stilligkosten wegens onvoorzienbare omstandigheden - dading	72.037.170,00 BEF
Instorting Schedebrug langsheen de Rijksweg 438 te Melle	2.021.149 BEF
Kanaal van Charleroi naar Brussel – Sint-Pietersleeuw – Bouwen van kaaimuur ter hoogte van Vlabraver – Bestek nr. 863	2.529.180 BEF 12.083.225 BEF
Kanaal Brussel-Charleroi. Herbouwen van de Waterloobrug Schadeclaim: stilligkosten - dading	307.849,20 EUR
<u>Bouwen van een stuwsuis te Beernem. Fase I en II</u> - schadeclaim wegens gedeeltelijke schorsing van de werken -dading	18.034,38 EUR
nv De Scheepvaart	
Albertkanaal: stabiliseren van het middensas van het kluizencomplex te Olen. Bestek nr. D3/95 B 92	1.829.593 BEF

Ten laste van de begroting 2001

Departement MOW – Maritieme Toegang	
HAVEN ANTW-LO DOEL DEURGANCKDOK KAAIMUREN BOUW DL 1+2 - bestekken B48525A en 16EI8657A Schadeclaims 15.5 AAV schorsingen 2000 & 2001 - 4.9.2000 & 15.3.2001	45.536.158,29 EUR (bedrag onzeker)
N34 ACHTERHAVEN ZEEBRUGGE SPOORWEGBRUG BOUW - geschillen VERKEERSOML+ PAALFUNDERING - bestek A397E7 Schadeclaim 16.1+2 AAV conceptiefout & overmacht	189.912,96 EUR
STUDIE SPECIEBERGING BOUW NIEUWE SLUIS+VERRUIMING KANAAL GENT-TERNEUZEN - bestek 16EGGE9961 Schadeclaim 16.1+2 AAV coördinatieproblemen & overmacht	14.992,60 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
A13 Vak Hasselt West/Zuid - arrest	139.982,90 EUR
R26 Ring rond Diest – dading	21.396.089,00 BEF

A14/E17 spoorvorming Zwijnaarde – dading	1.189.123,00 BEF
R2 toegangswegen Liefkenshoektunnel – dading	79.369.147,00 BEF
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
Bouwen van een nieuwe sluwsluis te Menen Tweede gedeelte – Metalen onderdelen. Bestek A4/87 B 47 Schadevergoeding voor schorsing van de werken door de aanbestedende overheid - dading	2.945.899,00 BEF
Kanaal Gent-Oostende Bouwen fietsers- en voetgangersbrug in Westerringspoor en herstel oevers. Bestek: B3/3122 - dading	2.504,79 EUR
nv De Scheepvaart	
geen	

Ten laste van de begroting 2002

Departement MOW – Maritieme Toegang	
Deurganckdok – stilleg schade onderaannemers en leveranciers	2.753.655,77 EUR
Deurganckdok – stilleg schade onderaannemers en leveranciers	154.099,78 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
Overdracht schuldvordering: Oostelijke omlegging Sint Truiden en herinrichting kruispunt Alken	75.548,04 EUR
Moderniseringswerken te Gingelom - schade aangericht door derden	245.119,70 EUR
N72 verbeteringswerken te Zonhoven - onaangepaste herzieningsformule	66.394,81 EUR
X70/N73/2 – N73 Peer omlegging	480.170,04 EUR
N12 Oud-Turnhout onderhoudswerken - dading	21.361,24 EUR
E313 Vak Ranst herstelling - dading	91.350,78 EUR
R40 herinrichting Dampoort	163.260,77 EUR
R40 herinrichting Dampoort	1.673,71 EUR
N45 korting wegens minderwaarde - dading	56.170,35 EUR
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
Kanaal Brussel-Charleroi. Drogenbos – Bouwen van een kaaimuur thv Vlabraver Stilligkosten en een vergoeding voor afvoer van het materieel - dading	299.535,32 EUR
Kanaal Brussel-Charleroi. Drogenbos – Bouwen van een kaaimuur thv Vlabraver Verbreken aanneming - dading	62.696,73 EUR
Netekanaal. Lier. Herbouw Brug 3. Bestek C4/96 C1 Claim wegens stillig van de werken - dading	122.794,28 EUR
nv De Scheepvaart	
geen	

Ten laste van de begroting 2003

Departement MOW – Maritieme Toegang	
Deurganckdok – controle stilligkosten onderdeel schade onderaannemers en leveranciers en heropstartkosten OC2174	150.000 EUR

Agentschap Wegen en Verkeer	
N3 St.-Truiden overdracht schuldvordering	562.575,40 EUR
N49 Zalegemdijk, laattijdig aanvangsbevel	341.280,61 EUR
N9 modernisering Schooldreef Melle	15.086,41 EUR
N424 complex Hoge Weg te Gent	49.635,74 EUR
N456 te Watervliet, niet gunnen offerte	97.228,17 EUR
idem	943,56 EUR
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
Kanaal Brussel-Charleroi. Kaaimuur Denayer	102.551,54 EUR
Stilligkosten - dading	
Oude-Zenne. Zemst. Dringende dijkwerken tussen Damstraat en E19.	29.265,89 EUR
Bestek B4/1196	4.843,61 EUR
Claim wegens verbreking contract - dading	(intresten)
Bouwen van aanlegsteigers op de Boven-Schelde, de Leie en de Ringvaart	20.355,26 EUR
- niet uitvoeren van de in het bijzonder bestek voorziene bestortingswerken - dading	
Zeeschelde. Burcht. Dijkwerken thv vetiging Coppens-Ballast Nedam.	3.174,00 EUR
Bestek C4/95 B 56.	
Claim wegens stillig van de werken - dading	
nv De Scheepvaart	
geen	

Ten laste van de begroting 2004

Departement MOW – Maritieme Toegang	
geen	
Agentschap Wegen en Verkeer	
Bestrijdingswerken op gewestwegen Limburg	136.543,90 EUR
N79 Millen - meerkosten sleufaankvulling	18.169,31 EUR
Onderhoud elektrische uitrustingen (EMG)	1.241.779,74 EUR
A10-R4 St Denijs Westrem inheien damplanken	102.333,20 EUR
Signalisatie distr Eeklo - probleem gunning	3.613,66 EUR
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
Kanaal Leuven-Dijle. Kaaimuur Interleuven	99.304,26 EUR
– Schadeclaim inzake het laattijdig geven van het aanvangsbevel en stillig als gevolg van een wijziging van het concept - dading	
Leopoldkanaal. Afleidingskanaal van de Leie en Zuidervaart – vervangen lijnbeplantingen	4.144,41 EUR
Schadevergoeding wegens abnormale afsterfte van bomen - dading	
nv De Scheepvaart	
geen	

Ten laste van de begroting 2005

Departement MOW – Maritieme Toegang	
Zeesluis Kallo	3.286.874,26 EUR
HAVEN GENT KLUIZENDOK AANLEG/OMLEGGING SPOORWEG 55 TS 13K7-22K8 - bestek 16EGGE0111 Schadeclaim 15.5+16.1 AAV schorsing & coördinatieproblemen	227.500,35 EUR
Baggerwerken Westerschelde	95.121,50 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
E313 Ham-Tessenderlo – uitvoering - dading	389.929,04 EUR
Doortocht Schulen	4.825,19 EUR
N70 Gent-Antwerpen (arrest 26/10/2004)	34.365,54 EUR
A13 herbouwen bruggen B7:B8 - dading	63.977,12 EUR
R27 Tienen (arbitrage)	127.622,67 EUR
A40 - Herbouw Kalverhagebrug te Melle - arrest	125.727,61 EUR
A10 - Vervangen stootbanden dr New Jersey - arrest	274.038,72 EUR
R41 Ring Aalst – herinrichting kruispunt N9	4.413,63 EUR
Schoorbakkebrug - dading	69.340,36 EUR
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
geen	
Waterwegen en Zeekanaal NV	
<u>Kanaal Brussel-Schelde. Inplanting van een milieuvriendelijke oever</u> Schadeclaim wegens onderbreking van de werken door de aanbestedende overheid - dading	51.260,85 EUR
<u>Boven-Schelde. Vervangen lijnbeplantingen</u> Schadevergoeding wegens abnormale afsterfte van bomen - dading	3.536,84 EUR
<u>Zeeschelde. Kruibeke-Bazel-Rupelmonde. Gecontroleerd</u> <u>overstromingsgebied. Aanleg tijdelijke ontsluitingsweg met Baileybrug.</u> <u>Bestek 16EI/02/04</u> Claim wegens stillig van de werken - dading	22.272,35 EUR
<u>Leie Doortocht Kortrijk - Modernisering op 1350 ton</u> - saneringswerken belangrijke hinder ondervonden ingevolge het blootleggen van een partij grond verontreinigd met vrije cyanides als gevolg van deze hinder door TV Kortrijk aanvraag tot schadevergoeding voor vertraging van de werken- dading	210.101,43 EUR
<u>Vernieuwen en ontdebelen van de stuw te Oudenaarde. Fase I:</u> <u>Burgerlijke bouwkunde, grond-en oeververdedigingswerken en bouwen</u> <u>van de visnevengeul</u> - Vertraging van de werken ingevolge de noodzakelijk geworden milieuvergunning bij reliëfwijziging - schorsing van de werken ingevolge de ministeriële beslissing om geen waterkrachtcentrale meer te bouwen ter hoogte van de nieuwe stuwen te Oudenaarde	167.455,02 EUR
<u>Overwelving van de Zenne in de doortocht van Vilvoorde</u> Schorsing van de werken omwille van leidingen die moesten worden verplaatst. Stillegging van de werken wegens afwezigheid van vervuilde grond die in situ moest worden gezuiverd – dading	142.079,30 EUR 2.705,32 EUR
<u>Demer RO-Dringende dijkherstellingen te Zichem en Diest ingevolge</u> <u>wateroverlast september 1998</u> Schadevergoeding wegens onttrekken van werken aan de aanneming - dading	36.814,44 EUR 11.381,21 EUR
<u>Grote Nete LO. Dringende dijkherstellingen vanaf Hellebrug tot 't</u> <u>Schipke ingevolge wateroverlast medio september 1998</u> Onttrekken van werken aan de aanneming - dading	53.721,06 EUR
<u>Ringvaart om Gent en Bovenschelde. Uitvoeren van</u> <u>onderhoudsbaggerwerken</u> Stilleggen ten gevolge van stakingsvordering ingediend bij Voorzitter Rechtbank Eerste Aanleg te Gent door milieuverenigingen - dading	638.805,48 EUR

Rupel RO te Schelle. Bouwen van een nieuwe uitwateringssluys op de Wullebeek Stilleggen van de werken omdat de aanbestedende overheid niet over de vereiste bouwvergunning beschikte – dading	61.321,00 EUR
Zeeschelde LO te Antwerpen. Dringende bevestigingswerken ter hoogte van restaurant De Wandeling Stilleggen van de werken na afschuiving van een dijkmassief - dading	235.803,89 EUR 10.575,42 EUR
Zeekanaal Brussel Schelde. Humbeek. Inplanten van een milieuvriendelijke oever Eerste stillegging omdat bij de aanvang van de werken geen definitieve plannen gekend waren. Tweede stillegging van de werken omdat de noodzakelijke onteigeningsprocedures niet tijdig waren afgerond. - dading	32.696,68 EUR
nv De Scheepvaart	
Albertkanaal: Verbreding Gellik-Eigenbilzen - dading Deze schadeclaim is het gevolg van de belemmering van de uitvoering van de opdracht en de opschorting ervan gedurende meer dan één jaar ingevolge de aanslepende besprekingen met de NMBS over het al dan niet afbreken van de spoorwegbrug te Gellik.	916.329,94 EURO
Albertkanaal: Bouwen van een RO-RO-kaaimuur te Westerlo - dading De schadeclaim is te wijten aan de onderbreking van de werken, de overschrijding van de termijn en de uitvoering van de werken in 2 fasen ten gevolge van het bouwen van de nieuwe brug over het Albertkanaal ter hoogte van Geel Punt.	137.323,66 EURO

Ten laste van de begroting 2006

Departement MOW – Maritieme Toegang	
Zeesluis Kallo	202.681,16 EUR
AANLEG WEGEN KLUIZENDOKCOMPLEX FASE 1 BESTEK 2001-7 SCHADEVERGOEDING	28.199,16 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
R14 Zuidelijke Ring Geel – arrest	36.616,92 EUR
N19 Geel – herziening olieprijsen – arrest	98.704,68 EUR
R13 Ring om Turnhout– arrest	1.507.292,20 EUR
R13 Ring om Turnhout– dading	114.943,37 EUR
A12 Bochtafsnijding Leugenberg – dading	1.191.435,00 EUR
A12 - Geluidswering Leugenbergbocht - dading	87.304,37 EUR
R1 - Verkeerswisselaar R1/E17 - dading	250.000,00 EUR
N1 Brasschaat-Maria Ter Heide – arrest	70.736,43 EUR
N140 Turnhout-Gierle Armcoduiker - dading	8.599,40 EUR
Oudenaarde - herziening petroleumproducten - arrest	18.028,97 EUR
idem	64.581,35 EUR
R725 - herziening petroleumproducten - arrest	12.241,96 EUR
Schendelbeke - herziening petroleumproducten – arrest	51.432,45 EUR
Deerlijk – tempovermindering – arrest	65.160,03 EUR
Jabbeke + : herziening petroleumproducten - arrest	84.899,94 EUR
N53 Huldenberg - herziening petroleumproducten - arrest	64.330,88 EUR
N49 Stekene verrekening - arrest	23.054,58 EUR
Fietspaden te Zwalm - arrest	7.984,10 EUR
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
Aëroteledetectische waarnemingen - Dading ingevolge schending eigendomsrechten	713.856,00 EUR (+ 37.648,57 EUR intrest)

Waterwegen en Zeekanaal NV	
<u>Leie Doortocht Kortrijk - Modernisering op 1350 ton</u> - uitvoering van architectonische studies voor nieuwe Dambrug, Groeningebrug en kaaimuren en de daaruit voortvloeiende wijzigingen aan oorspronkelijk ontwerp van deze constructies - onvoorziene, doch noodzakelijke omlegging van bestaande collector t.h.v. nieuwe Dambrug - bijkomende ontwerp - en uitvoeringsstudies t.g.v. voormelde wijzigingen - aanwezigheid van vervuilde gronden in Diksmuidekaai en het K. Albertpark en het hieruit voortvloeiende saneringsproject. <i>OPM: Deze dading betreft geen vergoeding van geleden schade maar was een minnelijke regeling voor een aantal discussiepunten met de aannemer voor de betaling van extraprestaties</i>	2.353.051,68 EUR
<u>Ijzer-Bouwen van een ecologische oeververdediging op de rechteroever te Middelkerke</u> Schadevergoeding wegens onttrekken aan de aanneming van werken. - dading	774.151,16 EUR
<u>Herstellingswerken aan bruggen en kunstwerken in het district Kortrijk</u> Schade veroorzaakt door vertraging in betaling vorderingsstaten aannemer wegens begrotingstekorten	224.616,37 EUR
<u>Leie doortocht Wervik-Fase 1 –Bouw van 2 voetgangers en fietsersbruggen</u> 1 ^e schorsing van werken wegens afwezigheid van bouwvergunning en omdat oteigeningen niet waren gerealiseerd. 2 ^e schorsing van werken omdat door bestuur voorgeschreven uitvoeringswijze niet mogelijk bleek - dading	60.827,02 EUR
<u>Werken van optimalisatie in het kanaal Gent-Brugge</u> Schadevergoeding wegens uitvoeringsmoeilijkheden ten gevolge van de aanwezigheid van zandsteen in de ondergrond en een dijkbreuk - dading	1.946.770,15 EUR 456.043,88 EUR 681.705,60 EUR
nv De Scheepvaart	
Albertkanaal: vernieuwen van de benedendeuren te Olen en Kwaadmechelen - dading	182.085,69 EURO
Hasselt	29.184,34 EUR

Ten laste van de begroting 2007

Departement MOW – Maritieme Toegang	
HAVEN OOSTENDE OOSTERSTAKETSEL AFBRAAK+HAVENDAM AANLEG - bestek 16EF200601 Schadeclaim 16.1 AAV termijnverlenging	2.855.741,14 EUR
Agentschap Wegen en Verkeer	
Herinrichting Zutendaal- verrekening (beroep)	29.613,82 EUR
N2 herinrichting Kermt - verplaatsen leiding (beroep)	56.546,30 EUR
N73 Peer: omlegging (arrest)	1.039.500,31EUR
N41 - gewijzigde uitvoering (dading)	715.222,02 EUR
N49 - gewijzigde uitvoering/ ligging aardgasleiding	817.407,88 EUR
Idem intresten	280.498,49 EUR
O40/D421/5 - schadevergoeding op minderwerken	580,84 EUR
A2 Vak Holsbeek-Bertem (arrest)	14.178,98 EUR
N14 Emblem-Viersel (dading)	203.168,16 EUR

Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	
Aëroteledetectische waarnemingen Dading ingevolge uitholling contract	1.546.603,00 EUR (+ 255.145,86 EUR intrest)
Haven van Blankenberge – uitbreiding jachthaven, kaaimuur en grondwerk - Dading voor stilleg werken	100.000,00 EUR (+ 21.464,38 EUR intrest)
Waterwegen en Zeekanaal NV	
Kanaal Brussel-Schelde. Milieuvriendelijke oever Fase 2 Schadeclaim wegens onderbreking van de werken door de aanbestedende overheid - dading	71.704,00 EUR
nv De Scheepvaart	
Gemeenschappelijke Maas - Verbeteringswerken aan de winterdijk te Heppeneert en aanpassingswerken aan de afsluitconstructie van de Zanderbeek – uitstel aanvangsbevel	52.086,05 EURO
Gemeenschappelijke Maas - Verbeteringswerken aan de dijk te Vucht - laattijdige aanvang en stillig van de werf.	21.024,35 EURO

BIJLAGE 3a:

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
Opvolging aanbevelingen door het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV)

SCHADEDOSSIERS IN HET BELEIDSDOMEIN MOW

OPVOLGING AANBEVELINGEN DOOR AWW: OVERZICHT RELEVANTE RECENTE DIENSTORDERS EN INITIATIEVEN

1. Voorbereiding bestekken

- o Dienstorder MOW/AI/2006/15 van 15 december 2006 in verband met verrekeringen bij overheidsopdrachten
 - Beklemtoont het belang van de kwaliteit van de bestekteksten en ramingen
 - Refereert naar werkzaamheden werkgroep doelstelling 12 (2006) "Verbeteren van de kwaliteit van de voorontwerpen" die opgenomen zijn in een checklist die bij elk nieuw project dient gehanteerd.
 - Deze checklist werd verspreid op 8 december 2006 via "Goed om weten 2006/23" en is tevens opgenomen in Kennisbeheer.
- o Werkgroep doelstelling 13 (2006) in verband met het verbeteren van de dienstencontracten
 - Heeft inmiddels geleid tot het opstellen van typecontracten voor een aantal diensten (groenonderhoud, veiligheidscoördinatie, bodemonderzoek). Voor andere (projectstudies, veegwerken, nethedsonderhoud) zijn de werkzaamheden lopende
 - Inmiddels zijn de activiteiten van deze werkgroep overgegaan in twee nieuwe:
 1. een werkgroep "onderhoud" die de introductie van geclusterde onderhoudscontracten begeleidt en verfijnt. Deze contracten zullen evenwel geen dienstencontracten meer zijn, maar wel opdrachten van werken;
 2. een werkgroep "studiecontracten" die model studiecontracten zal uitwerken voor projectstudies. De nood hieraan doet zich gevoelen omdat men meer en meer geconfronteerd wordt met omvangrijke projecten, al dan niet gepaard met DBFM contracten - waarbij het luik design verschuift naar private partners – en waarbij de aard van de studies zeer verschillend kunnen zijn al naargelang de vereisten inzake milieu, mobiliteit en ruimtelijke aspecten.
 - Een standaard uitwerken voor projectstudies op zich is dus eigenlijk zeer moeilijk, vandaar dat hiertoe een afzonderlijke en permanente werkgroep wordt opgericht. Inhoudelijk zal men wellicht kiezen voor een modulaire aanpak.
- o *"Goed om weten 2006/26" van 26 april 2006 in verband met de samenstelling van prijsherzieningsformules in bestekken
Herinnert aan de diverse bestaande formules en geeft een overzicht van de bestaande dienstorders en omzendbrieven daaromtrent, met verwijzing naar de vindplaats op Kennisbeheer.

- o Dienstorder MOW/AWV/2008/6 van 10 maart 2008 in verband met stockaanbestedingen
Herwerkt dienstorder beperkt de toepassing én de bedragen voor deze aanbestedingswijze
 - o Dienstorder MOW/AWV/2008/17 van 15 juli 2008 in verband met samenwerkingsovereenkomsten
Invoeren van een standaard overeenkomst voor de werken uitgevoerd samen met andere opdrachtgevers (gemeenten, Aquafin) maar waarbij AWV wel optreedt als aanbestedende overheid. Regelt de samenwerking met de medeopdrachtgevers (o.a. kostenverdeling).
 - o Dienstorder MOW/AWV/2008/18 van 8 juli 2008 in verband met de kwaliteitsbewaking van studiebureaus
Bij het contracteren van studiebureaus die projecten voor wegeniswerken opmaken en deze werken desgevallend ook opvolgen, wordt voortaan rekening gehouden met volgende instructies:
 - AWV gunt de opdracht voortaan zelf en sluit de ereloonovereenkomst zelf af i.p.v. dit over te laten aan de gemeente waarmee wordt samengewerkt; er is een typebestek opgemaakt, wat in de loop van de komende tijden verder zal geperfectioneerd worden in functie van het onderstaande.
 - er wordt een beoordelingssysteem uitgewerkt voor de studiebureaus waarmee op dit moment contracten lopende zijn. Dit systeem zal in de toekomst gebruikt worden bij de gunning van nieuwe projectstudies (gunningscriterium "kwaliteit").
 - o *ISO-certificering juli 2008
 - o Dienstorder MOW/AWV/2008/11 van 8 mei 2008 in verband met de herstructurering van interne overlegorganen.
Er is een nieuwe structuur opgemaakt om de werking van de werkgroepen efficiënter en beter op elkaar afgestemd te laten verlopen, en waarbij opdrachten en rapporteringslijnen duidelijker vastgelegd zijn.
2. Inventaris: alleen excelbestanden per afdeling aangeleverd door de afdelingen; periodiek gecentraliseerd (verzoek 26/8)
3. Samenwerking met AJD: oprichting van een werkgroep schadebeheer bestaande uit vertegenwoordigers van de AJD en de schadecellen van de buitenafdeling heeft de samenwerking geoptimaliseerd.
- 3, 4, 6 Samenwerking AO/technische diensten/buitenafdelingen - Dossiers Vlaams Fonds voor Lastendelging

Naar aanleiding van de euvels en problemen, vastgesteld bij de uitvoering van schadedossiers en bij de afhandeling van dossiers VFLD, en tevens n.a.v. de reeds aangehaalde opmerkingen vanwege IF en de minister FB, heeft de DG contact gezocht met de SG van het ministerie FB (brief van 9 april 2008) om beter werkbare procedures af te spreken tussen MOW en FB.

Eén en ander is achterhaald geworden door de initiatieven van een interkabinettenwerkgroep, gehouden op 28 april 2008.

Deze werkgroep heeft zich beraden over de manier waarop een kader kan worden uitgewerkt voor de schadedossiers (na 1988) die in aanmerking komen voor medefinanciering vanuit het VFLD. Dit n.a.v. het feit dat steeds zwaardere dossiers voorkomen en er in het kader van recente dossiers zowel door IF als door de minister FB opmerkingen werden gegeven ivm de digiliteit waarmee de administraties de dossiers afhandelen. Volgende afspraken werden gemaakt in de schoot van deze werkgroep:

- o een werkgroep o.l.v. AO wordt belast met het uitwerken van een voorstel dat tegemoet komt aan de conclusies en aanbevelingen van onderhavige opvolgingsaudit van het Rekenhof en die in feite toepasbaar zijn op alle beleidsdomeinen, teneinde naar de toekomst de kans op geschillen te reduceren.
- o een werkgroep o.l.v. het departement Financiën en Begroting wordt belast met het uitwerken van een voorstel aangaande het toepassingsgebied van de tussenkomst van het VFLD voor dossiers na 1989. De werkgroep zal tevens een voorstel uitwerken om de interesten die ten laste van het VFLD zijn, in tijd te beperken.

Uiteraard zal AWV de richtlijnen toepassen die in de schoot van deze werkgroepen zullen worden uitgewerkt

3, 4, 6 Beperken van verwijlinteressen - volledigheid vastleggingsdossiers

- o Dienstorder MOW/AWV/2008/20 van 9 juli 2008 in verband met de afhandeling van contractuele schadevergoedingseisen c.q. tussenkomst Vlaams Fonds voor Lastendelging.
 - In afwachting van de hierboven verwachte richtlijnen werd alvast een dienstorder opgemaakt, die op het niveau AWV een strakke timing invoert inzake afhandeling van schadedossiers en indiening van dossiers bij het VFLD. Deze dienstorder wordt eerstdaags ook als instructie opgenomen in het DQS.
 - Een en ander impliceert tevens de tussenkomst van ABB m.b.t. de berekening van verwijlinteressen op een eerder tijdstip dan wat tot recent gebeurde (cfr. voetnoot 43 op p. 33 van het verslag), met name vooraleer de dossiers voor vastlegging aangeboden worden.
- o Dienstorder MOW/AI/2006/15 van 15 december 2006 in verband met de verrekeningen bij overheidsopdrachten
 - Uiteraard past het om ook in deze kontekst te verwijzen naar de reeds eerder vermelde dienstorder, die stelt dat het onbetwistbaar verschuldigd gedeelte van een verrekening onverwijld moet worden vastgesteld. In het kader van schadedossiers zou dit moeten gebeuren zodra de adviezen van AO en ATO erop wijzen dat er wel degelijk een schuld zal ontstaan. Het activeren van dergelijke procedure is wellicht een taak voor AO (zie punt hiervoor: samenwerking AO/buitenafdelingen).

AO zou dit concretiseren door ad hoc de betrokken buitenafdeling dergelijke regeling te adviseren voorzover dit beantwoordt aan de belangen van het bestuur. De mogelijkheid zou ook expliciet in de schadevergoedingshandleiding worden vermeld (cfr. p. 33 van het verslag).

5. Geen expertise terzake
- 7, 8, 9 initiatieven MinBZ, ATO, Vlaamse Regering af te wachten?
10. Dading :werkinstructie Dading van AWZ evalueren en implementeren? Nog geen concrete initiatieven terzake.
11. Het verbeteren van de samenwerking met andere beleidsdomeinen is opgenomen in de BSC, alsook in de beheersovereenkomst (Doelstellingen 2008 van het Agentschap, doelstelling 8)

BIJLAGE 3b:

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
Opvolging aanbevelingen door het departement

Schadedossiers in het beleidsdomein MOW
Opvolging aanbevelingen door het Departement

<u>Aanbeveling</u>	<u>Actie</u>
1. Degelijke en zorgvuldige voorbereiding en voorstudie van overheidsopdrachten	<u>Algemeen:</u> Opleidingen inzake overheidsopdrachten worden op maat georganiseerd voor alle personeelsleden van niveau A en andere personeelsleden, betrokken bij het proces investeren. De basisopleiding maakt deel uit van de stage tot ambtenaar. De ingenieurs zijn de eindverantwoordelijken voor de projecten, zij moeten zelf dus over een zeer goede kennis van de overheidsopdrachtenwet en –regelgeving beschikken. De ervaringsuitwisseling wordt georganiseerd via netwerking of via een virtueel forum, bvb. e-room. Juridische ondersteuning bij de opmaak van bestekken en de uitvoering van werken wordt geleverd: - in eerste lijn binnen de afdeling die het project opvolgt - in tweede lijn op departementsniveau, hetzij door een bepaalde afdeling waar de kennis en ervaring aanwezig is, hetzij door het afdelingsoverkoepelende netwerk, of centraal door ATO. - in derde lijn op niveau van de Vlaamse overheid, door de afdeling Overheidsopdrachten als kenniscentrum ATO staat ook in voor juridisch gescreende modelteksten voor de opmaak van de bestekken en de updating van de modelteksten. Deze modelteksten worden online beschikbaar gesteld. Procedurehandboeken, waarin procedures, regelgeving en werkinstructies voor de opeenvolgende fasen van het proces investeren zijn opgenomen, bieden aan de projectingenieur de nodige ondersteuning bij werken waar het risico op schadeclaims groter is. Om het risico, dat entiteiten naast elkaar werken aan soortgelijke modelteksten, procedures en richtlijnen te vermijden, is binnen MOW het initiatief genomen om via netwerking, gecoördineerd door het Departement, aan gezamenlijke teksten en procedures te werken. De besteksmakers worden aangezet zich in te schrijven en zich te bekwamen in de wetgeving overheidsopdrachten, cf. de maatopleiding die momenteel wordt georganiseerd door departement MOW in het kader van de regeringsbeslissing. Bij de afdeling Maritieme Toegang is een e-room toegankelijk voor iedereen met o.a. de

	laatste versies van wetgeving, MODDIE, standaardbestek,... Bij elke wijziging in de teksten van standaardbestek, MODDIE en menubestek wordt elke besteksmaker hiervan, per mail, verwittigd. In de schoot van ATO is een Kenniscentrum opgestart dat ondersteuning moet bieden aan de besteksmakers, en dossierbeheerders.
2. Nauwlettend toezien op tijdig bekomen van de vereiste bouwvergunningen en scrupuleus naleven van vergunningsaanvragen	idem
3. Initiatieven nemen voor een systematische inventarisering van schuldverplichtingen voortvloeiend uit betwiste vorderingen en schadeclaims	Enkel als er geen twijfel is over de grond van de claim, en de discussie zich beperkt tot de omvang van het schadebedrag, kan het al betalen van een deel van het geclaimde bedrag het oplopen van de interesten beperken.
4. 1. Schadeclaims zo snel mogelijk afhandelen. 4.2. Regeling treffen voor vaststaande en ondubbelzinnige verschuldigde schadebedragen 4.3. Gerechtelijke uitspraken in kracht van gewijsde zo snel mogelijk uitvoeren	In het Departement wordt de 'handleiding schadeclaims' (bij gebrek aan formele goedkeuring) op informele wijze gebruikt. Er bestaan werkinstructies voor dadingen. In de afdeling Maritieme Toegang wordt elk jaar een informatiesessie georganiseerd waarop nuttige informatie wordt verstrekt, zeker aan nieuwe personeelsleden, aangaande de wetgeving overheidsopdrachten en de wijzigingen. Bij deze gelegenheid wordt sterk het accent gelegd op het regelen van betwiste vorderingen met ramingsstaat en het betalen van het niet-betwiste gedeelte, teneinde in deze gevallen de interesten te beperken. Bij het behandelen van de schadedossiers wordt teruggeslagen naar de weliswaar nooit geofficialiseerde omzendbrief van september 2004. Elke locatie van de afdeling Maritieme Toegang is in bezit van het procedurehandboek, als "naslagwerk".
GECOLIN - aanbevelingen 5. 1. In belangrijke dossiers goed onderlegde advocaat aanstellen 5.2. Onbetwistbaar verschuldigd bedrag zo snel mogelijk betalen 5.3. samenwerking tussen ambtenaren van betrokken afdelingen en advocaat optimaliseren 5.4. activering van gerechtelijke procedures nastreven	Idem
6. 1. Interesten van schadevergoeding correct berekenen 6.2. Vastleggingdossiers moeten interestenberekening bevatten	<u>Afdeling Maritieme Toegang:</u> De interesten werden destijds berekend met het BVI-systeem, en dit in de afdelingen zelf. Dit gebeurt nu bij ABB
7. Bij omvangrijke dossiers boekhouding van schade-eisers doorlichten	Het doorlichten van de boekhouding van de schade-eiser om de realiteitswaarde van een schadeclaim te toetsen lijkt in de praktijk weinig resultaat op te leveren: enerzijds omwille van het gebrek aan transparantie in de documenten aangeleverd door de schade-eiser, anderzijds omwille van het gebrek aan knowhow binnen de

	Vlaamse overheid om zulke doorlichting uit te voeren.
8. Vastleggingdossiers moeten volledig en onderbouwd zijn	Bij de afdeling Maritieme Toegang zijn er in de voornoemde e-room standaarddocumenten en -voorbeelden beschikbaar, met de bedoeling de volledigheid van de bundels, en de doorstroming van de dossiers te bevorderen.
9. Consequent nagaan of schadeclaims ten laste van het VFLD kunnen gelegd worden	Het aanrekenen van items op het Fonds, zelfs met informatie vooraf, wordt bewaakt.
10. Schadevergoedingshandleiding van de afdeling Overheidsopdrachten zo vlug mogelijk ter beschikking stellen	Zie hoger; bij gebrek aan een officieel alternatief wordt de omzendbrief van 2004 gebruikt.
11. Aanwending stimuleren van bemiddelingscommissie GECOVER en arbitrageprocedure	De rol van GECOVER. Deze geschillencommissie kan in sommige gevallen de afhandeling van schadeclaims bespoedigen.

BIJLAGE 3c:

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
Opvolging aanbevelingen door nv De Scheepvaart

Schadedossiers in het beleidsdomein MOW
Opvolging aanbevelingen door nv De Scheepvaart

<u>Aanbeveling</u>	<u>Actie</u>
1. Degelijke en zorgvuldige voorbereiding en voorstudie van overheidsopdrachten	• Elke projectingenieur dient in zijn/haar stageperiode een opleiding inzake de overheidsopdrachtenwetgeving te volgen. • De projectingenieurs worden maandelijks tijdens een interne overlegvergadering gewezen op het belang van een zorgvuldige voorbereiding van hun projecten. • Tijdens deze maandelijkse vergadering wordt er ook op toegezien dat de uitvoering van vereiste milieuhygiënische onderzoeken tijdig wordt opgedragen, dat de aanvragen tot het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning tijdig worden ingediend en dat, indien er onteigeningen dienen te gebeuren, de procedure tijdig wordt opgestart. • Reeds in de concept- en/of ontwerpfase van elk project worden alle mogelijk bij het project betrokken partijen door de projectingenieur gecontacteerd om het project in concreto toe te lichten en om samen eventuele risico's / gevaren te detecteren. Indien nodig, zullen ook één of meerdere overlegvergaderingen worden georganiseerd. • Er wordt binnen nv De Scheepvaart voorzien in de juridische ondersteuning van de projectingenieurs bij de opmaak van hun bestekken en de uitvoering van de werken. Zo worden bijvoorbeeld wijzigingen van de overheidsopdrachtenwetgeving die invloed hebben op de inhoud van de bestekken, onmiddellijk mondeling en/of schriftelijk gecommuniceerd.
2. Nauwlettend toezien op tijdig bekomen van de vereiste bouwvergunningen en scrupuleus naleven van vergunningsaanvragen	idem
3. Initiatieven nemen voor een systematische inventarisering van schuldverplichtingen voortvloeiend uit betwiste vorderingen en schadeclaims	nv De Scheepvaart houdt een overzicht bij van de hangende rechtszaken en schadeclaims. Momenteel wordt nog wel gewerkt aan een mechanisme om deze inventaris systematisch up-to-date te houden.
4. 1. Schadeclaims zo snel mogelijk afhandelen. 4.2. Regeling treffen voor vaststaande en ondubbelzinnige verschuldigde schadebedragen 4.3. Gerechtelijke uitspraken in kracht van gewijsde zo snel mogelijk uitvoeren	• nv De Scheepvaart maakt bij de afhandeling van de schadeclaims gebruik van het ontwerp van schadevergoedingshandleiding en van het procedurehandboek Proces Investeren; instrumenten die als zeer nuttig worden ervaren. • Via mondelinge instructies werd aan de dossierbehandelaars opgedragen om na ontvangst van een goedgekeurde dading of een definitieve gerechtelijke uitspraak zonder verwijl over te gaan tot de vastlegging en de betaling van het verschuldigde bedrag.
GECOLIN - aanbevelingen 5. 1. In belangrijke dossiers goed onderlegde advocaat aanstellen	Idem

5.2. Onbetwistbaar verschuldigd bedrag zo snel mogelijk betalen 5.3. samenwerking tussen ambtenaren van betrokken afdelingen en advocaat optimaliseren 5.4. activering van gerechtelijke procedures nastreven	
6. 1. Intersten van schadevergoeding correct becijferen 6.2. Vastleggingdossiers moeten interestenberekening bevatten	Binnen de afdeling Waterbouwkunde van nv De Scheepvaart werd één personeelslid aangeduid als verantwoordelijke 'verwijlintresten'. Deze persoon staat in voor de correcte becijfering en betaling van de verwijlintresten. Verder wordt er ook een tabel bijgehouden met de dossiers die verwijlintresten hebben gegenereerd. Deze tabel wordt periodiek overlopen om de oorzaak van de verwijlintresten te kunnen achterhalen en te zoeken naar strategische doelstellingen om de verwijlintresten in de toekomst te verminderen of te vermijden.
7. Bij omvangrijke dossiers boekhouding van schade-eisers doorlichten	Bij één van de schadeclaims van nv De Scheepvaart werd door de afdeling ATO een onderzoek van de boekhouding van de aannemer uitgevoerd. Daar dit onderzoek weinig resultaat heeft opgeleverd en daar er binnen het agentschap zelf niemand over de vereiste expertise in deze beschikt, werd er geen verdere actie ondernomen.
8. Vastleggingdossiers moeten volledig en onderbouwd zijn	De vastleggingdossiers worden gecontroleerd op hun volledigheid aan de hand van een controlelijst.
9. Consequent nagaan of schadeclaims ten laste van het VFLD kunnen gelegd worden	Voor elke schadeclaim wordt gecontroleerd of er al dan niet een beroep kan worden gedaan op het Vlaams Fonds voor Lastendelging.
10. Schadevergoedingshandleiding van de afdeling Overheidsopdrachten zo vlug mogelijk ter beschikking stellen	De schadevergoedingshandleiding wordt bij nv De Scheepvaart gebruikt als leidraad bij de behandeling van schadeclaims.
11. Aanwending stimuleren van bemiddelingscommissie GECOVER en arbitrageprocedure	Tot op heden werd er één geschil voorgelegd aan de bemiddelings-commissie GECOVER, hetgeen een zeer positieve ervaring was (snelle en vlotte behandeling van het dossier).

BIJLAGE 3d:

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
Opvolging aanbevelingen door Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK)

Acties MDK in kader van aanbevelingen Rekenhof

Hierna worden per aanbeveling enkele specifieke acties vermeld. Het dient nogmaals benadrukt dat MDK actief meewerkt aan alle acties zoals ze voorgesteld werden door het Departement van het beleidsdomein Openbare Werken.

Aanbeveling 1: Zorgvuldige voorbereiding en adequate voorstudie van de aanneming ter voorkoming van omvangrijke schadevergoedingen, wat betekent een doorgedreven onderzoek van de grond-mechanische kwaliteiten en eigenschappen van de ondergrond, alsmede een milieutechnisch onderzoek.

Belangrijkste actie hiervoor is in de werking van het ‘Projectteam Overheidsopdrachten’. De projectingenieurs worden gesensibiliseerd en opgevolgd in hun voorbereiding van de investeringsprojecten opgenomen in het 3-jarenprogramma.

Na een inlooperperiode wordt nu op basis van de opgedane ervaring werk gemaakt van een dienstorder dat aangeeft welke onderzoeken en welk overleg dienen uitgevoerd te zijn alvorens een project op het effectief F.P. kan opgenomen worden.

Naast in aanbeveling vermelde onderzoeken wordt vooral ook aandacht geschonken aan overleg met lokale besturen, gebruikers, vergunning verlenende instanties, ...

Aanbeveling 2: nauwlettend op toezien tijdig in het bezit te zijn van de vereiste bouwvergunningen en de procedures voor vergunningsaanvragen strikt naleven.

Zoals vermeld onder 1 wordt er op toegezien dat in de conceptfase bijzondere aandacht geschonken wordt aan de lokale en vergunningverlenende instanties: Stad of Gemeente, Provincie (denk aan Provinciaal Ruimtelijk uitvoeringsplan van de Kust), Ruimtelijke Ordening, Dienst MER, agentschap Natuur en Bos, De Lijn,...

Op die manier worden verrassingen (weigering bouwvergunning) zoveel als mogelijk vermeden. Omtrent de procedures zelf verwijst ik naar het “Procedurehandboek Investeren” (dat in 2009 o.l.v. het Departement zal geactualiseerd worden) en naar de werking van het Projectteam Overheidsopdrachten waar procedures toegelicht worden en ervaring uitgewisseld wordt.

Het tijdsverloop tussen aanvraag en bekomen van bouwvergunningen blijft evenwel een aandachtspunt en is moeilijk voorspelbaar.

Aanbeveling 3: Initiatieven nemen ter systematische inventarisering van de schuldverplichtingen die voortvloeien uit betwiste vorderingen en schadeclaims.

MDK-Kust houdt nu systematisch een inventaris bij van alle mogelijke schuldverplichtingen voortvloeiend uit betwiste vorderingen (BISSTATEN) en schadeclaims (Dadingen,...).

Specifiek de Bisstaten worden opgevolgd in de Balanced Score Card (boordtabellen kengetallen). Op die wijze blijft de organisatie alert omtrent toename of afname bisstaten en worden betrokken projectingenieurs aangestuurd.

Aanbeveling 4: Tijdig uitvoeren van definitieve gerechtelijke uitspraken en regelingen treffen voor de al vaststaande en ondubbelzinnige verschuldigde schadebedragen in het kader van onderhandelingen m.b.t. een dading.

Vooreerst is er de ‘ontwerp van schadevergoedingshandleiding’ die weliswaar nog niet definitief is goedgekeurd (taak Bestuurszaken) verdeeld binnen de organisatie. Deze handleiding maakt ook deel uit van het reeds vermelde ‘Procedurehandboek Investeren’ (procedure Dadingen).

Omtrent de betaling van ‘ondubbelzinnige verschuldigde bedragen’ is er reeds een dienstorder met betrekking tot de afhandeling van verrekeningen onder discussie; dit wordt nu uitgebreid naar claims en dadingen onder discussie (dienstorder in opmaak).

Aanbeveling 5: Volgen GECOLIN-aanbevelingen: (1) inzake de aanstelling van een advocaat in gerechtelijke procedures; (2) inzake het onbetwistbaar verschuldigd bedrag; (3) optimalisatie samenwerking ambtenaren en advocaat; (4) activering gerechtelijke procedures.

MDK-afdeling Kust maakt gebruik van de GECOLIN-procedure en geeft uiteraard maximaal uitvoering aan de beslissingen en aanbevelingen meer bepaald wordt nu zeer dringend werk gemaakt van de meer flexibele inschakeling van juridische ondersteuning. Inschakeling van een extern advocaat werd tot op heden opgenomen door de Juridische Dienst op ad hoc basis nadat het conflict een feit was. MDK wenst het accent te verschuiven naar het voorkomen van conflicten of bij dreigend conflict haar positie te versterken door inschakeling van een jurist on the spot m.a.w. onmiddellijk op het ogenblik van een ‘incident’ dat aanleiding kan geven tot een claim vanwege de aannemer. Deze onmiddellijke, prompte adviesverlening gebeurt het best door een extern gespecialiseerd advocatenkantoor.

In overleg met de Juridische Dienst zal MDK een samenwerkingsovereenkomst afsluiten met een extern advocatenkantoor gespecialiseerd in overheidsopdrachten.

Voordeel hierbij is dat indien er effectief een gerechtelijke procedure volgt dezelfde advocaat die reeds volledig op de hoogte is van het conflict, kan ingeschakeld worden. “Samenwerking ambtenaar en advocaat en activering gerechtelijke procedures” worden op die wijze geoptimaliseerd.

Aanbeveling 6: Correcte becijfering verwijlintresten

De correcte becijfering verwijlintresten is gegarandeerd door de samenwerking van het Agentschap MDK met de Afdeling Boekhouding en Begroting (samenwerkingsovereenkomst MDK – MOD – Management Ondersteunende Diensten). Aandacht dient geschonken aan de basisbedragen en betaald data waarvoor DELTA (factuurverwerkingssysteem) gebruikt wordt.

Aanbeveling 7: De gevorderde schadevergoedingsbedragen toetsen op hun realiteitswaarde middels een doorlichting van de boekhouding van de schade-eisers door eigen of externe boekhoudkundige experts.

Deze aanbeveling wordt meegenomen als te overwegen actie in daartoe geëigende dossiers. Zoals vermeld voor het Beleidsdomein ontbreekt het de administratie aan know-how om een dergelijke audit door te voeren. Essentieel is eveneens dat de geauditeerde positief meewerkt in het ter beschikking stellen van alle noodzakelijke gegevens en ondersteunende documenten.

Ervaring heeft geleerd dat deze positieve samenwerking niet tot stand komt en meer nog dat de resultaten het bedrag van de gevorderde schadevergoedingen nog verhogen.

Deze aanbeveling vergt nader onderzoek en desgevallend opmaak van een handleiding.

Aanbeveling 8: De voorgelegde vastleggingsdossiers voorzien van de noodzakelijke informatie ten behoeve van een degelijke controle door het Rekenhof

Deze aanbeveling wordt uiteraard uitvoerig toegelicht op het ‘Projectteam Overheidsopdrachten’ aan alle betrokken actoren: financiële dossierbehandelaars en projectingenieurs. Er wordt gewerkt met duidelijke instructies en modelformulieren m.b.t. de samenstelling van vastleggingsdossiers.

De procedure en bijhorende modelformulieren zijn eveneens opgenomen in het ‘Procedurehandboek Investeren’.

Aandacht wordt ook geschonken aan de samenwerking tussen de operationele afdeling en de Stafdienst MDK en de afdeling Boekhouding en Begroting van het Departement.

Aanbeveling 9: Correcte (= effectieve) aanwending van het Vlaams Fonds voor Lastdelging

Ieder domein wordt gecheckt op zijn al of niet in aanmerking komen voor het Vlaams Fonds voor Lastdelging. Het procedure (schema) met betrekking tot de correcte aanwending van het VFVL is eveneens ter beschikking van alle betrokken actoren en is opgenomen in het “Procedurehandboek Investeren”.

Aanbeveling 10: Ter beschikking stellen van een schadevergoedingshandleiding die ambtenaren die met een schadeclaim worden geconfronteerd, richtlijnen aanreikt om deze claim zo efficiënt mogelijk te kunnen behandelen.

Hiervoor wordt verwezen naar de actie onder aanbeveling 4.

Ik wens te benadrukken dat ‘het ter beschikking stellen van handleidingen’ en ‘het uitvaardigen van dienstorders’ niet het gewenste effect opleveren als dit niet gepaard gaat met een permanente sensibilisering van alle betrokkenen. Dit is wat gerealiseerd wordt in ons ‘Projectteam Overheidsopdrachten’ alwaar alle instructies, handleidingen, rechtelijke uitspraken, ervaringen op het terrein enz....besproken en toegelicht worden. Zoals vermeld op de hoorzitting zal de frequentie opgedreven worden van 4 x per jaar naar 6 x per jaar op vraag van de betrokkenen.

Aanbeveling 11: Minimaliseren tijdsverloop tussen schadeclaim en dadingsluiting.

Essentieel is opnieuw het opvolgen en aansturen van de betrokkenen: projectingenieur, financieel dossierbehandelaar en (extern) jurist.

De opvolging gebeurt via de Balanced Score Card en meer specifiek een afgeleid opvolgingssysteem op dossierniveau.

De goede samenwerking tussen de intern betrokkenen wordt bewerkstelligd in het ‘Projectteam Overheidsopdrachten’ en met de extern jurist via de samenwerkingsovereenkomst zodat preferentieel eenzelfde advocaat ingeschakeld wordt en dit reeds van vóór het ontstaan van het conflict.

Uiteraard dient ook gezorgd voor het ter beschikking stellen van duidelijke hanteerbare handleidingen. Deze zijn gebundeld in het reeds vermelde ‘Procedurehandboek Investeren’.

BIJLAGE 3e:

Schadedossiers in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
Opvolging aanbevelingen door Waterwegen en Zeekanaal (W&Z)

Schadedossiers in het beleidsdomein MOW

Opvolging aanbevelingen door W&Z

Stand van zaken oktober 2008

<u>Aanbeveling</u>	<u>Actie</u>	<u>Datum</u>
1. Degelijke en zorgvuldige voorbereiding en voorstudie van overheidsopdrachten	In het kader van het IKZ-project werd een beschrijving van het proces investeren opgemaakt. Voor de conceptfase werden procedures uitgewerkt inzake voorafgaandelijk overleg, MER, opmetingen en onderzoeken. Voor het opmaken van het ontwerp zijn er procedures uitgewerkt voor het ontwikkelen en valideren van het ontwerp, het opmaken van het verkeersplan, de veiligheidscoördinatie en het opstellen van de raming. Deze procedures geven aan welke stappen moeten ondernomen worden en wat de verantwoordelijkheden zijn. De procedure verplaatsen nutsleidingen is in opmaak. De procedures zijn te raadplegen op het intranet W&Z.	Procedures werden uitgewerkt in de loop van 2007 en door het Managementcomité gevalideerd in februari en maart 2008.
2. Nauwlettend toezien op tijdig bekomen van de vereiste bouwvergunningen en scrupuleus naleven van vergunningsaanvragen	Het indienen van de bouwaanvragen en het opvolgen van de vereiste vergunningen wordt opgenomen in de IKZ-procedure MINARO (Milieu-natuur-ruimtelijke ordening). Deze procedure is in opmaak.	Met het uitwerken van de procedure nutsleidingen werd in 2007 een aanvang genomen.
3. Initiatieven nemen voor een systematische inventarisering van schuldverplichtingen	W&Z nam het initiatief tot het inventariseren van de hangende vorderingen en	Met het uitwerken van de procedure MINARO werd in 2007 een aanvang genomen
		Beslissing tot inventarisatie genomen in het Managementcomité W&Z van 27/08/2007.

voortvloeiend uit betwiste vorderingen en schadeclaims	schadeclaims voor de werken, die onder zijn bouwheerschap worden uitgevoerd	Actie opgenomen in het ondernemingsplan 2008.
4. 1. Schadeclaims zo snel mogelijk afhandelen. 4.2. Regeling treffen voor vaststaande en ondubbelzinnige verschuldigde schadebedragen 4.3. Gerechtelijke uitspraken in kracht van gewijsde zo snel mogelijk uitvoeren	1. Specifieke procedures werden uitgewerkt voor geschillenbehandeling, en voor het inwinnen van juridisch advies en rechtsbijstand. Op basis van de “handleiding schadevergoedingen” van de afdeling Overheidsopdrachten werd door het coördinatieteam Investeren een actieplan voor het afhandelen van schadeclaims bij aannemingsopdrachten uitgewerkt, waarin tevens de aanbevelingen van het Rekenhof werden opgenomen. 2. Een dienstorder werd uitgevaardigd om in geval van betwisting over te gaan tot de betaling van het onbetwiste deel van de vordering. 3. Binnen W&Z wordt als gedragslijn aangenomen dat na iedere gerechtelijke uitspraak de mogelijke kansen van een beroepsprocedure worden afgewogen. Wanneer de slaagkansen van een beroepsprocedure niet realistisch is, wordt zo snel mogelijk overgegaan tot uitvoering van de gerechtelijke uitspraak om het oplopen van de interesten te voorkomen	Geschillenprocedure door het MC W&Z gevalideerd op 19/03/2007 Handleiding gevalideerd door het MC W&Z op 14/07/2008 Dienstorder W&Z/2006/06 d.d. 20/10/2006

GECOLIN - aanbevelingen 5. 1. In belangrijke dossiers goed onderlegde advocaat aanstellen 5.2. Onbetwistbaar verschuldigd bedrag zo snel mogelijk betalen 5.3. samenwerking tussen ambtenaren van betrokken afdelingen en advocaat optimaliseren 5.4. activering van gerechtelijke procedures nastreven	1. Met het oog op het aanstellen van advocaten werd een databank van potentiële advocaten per materie en rechtsgebied aangelegd. Een evaluatiesysteem van de ingeschakelde advocaten werd eveneens opgestart. 2. Zie 4.2. 3. Het is de bedoeling met de belangrijkste advocaten periodiek overleg te plegen. In 2008 werd reeds een gesprek gevoerd met de advocaten, die belangrijke dossiers behartigen. 4. Zie 4.1. en 4.3.	Initiatieven genomen in 2006 .
6. 1. Intersten van schadevergoeding correct becijferen 6.2. Vastleggingdossiers moeten interestenberekening bevatten	Een dienstorder werd uitgevaardigd inzake de correcte becijfering van verwijlintersten en het opmaken van een volledig vastleggingdossier.	Dienstorder W&Z/ 2007/01 d.d. 06/03/2007
7. Bij omvangrijke dossiers boekhouding van schade-eisers doorlichten	Wordt in de praktijk niet toegepast (o.a. wegens gebrek aan knowhow binnen het agentschap om zulke doorlichting uit te voeren en de hoge kostprijs van het inschakelen van een extern bureau).	
8. Vastleggingdossiers moeten volledig en onderbouwd zijn	Zie 6	
9. Consequent nagaan of schadeclaims ten	Een interne instructie werd gegeven om bij	Werkwijze ingevoerd in 2006

laste van het VFLD kunnen gelegd worden	het afhandelen van de shadedossiers, meer bepaald bij de vastleggingformaliteiten van het schadevergoedingsbedrag, steeds na te gaan of een beroep op het VFLD mogelijk is. Deze instructie werd eveneens opgenomen in het actieplan voor het afhandelen van schadeclaims (zie 4.1)	Zie ook 4.1.
10. Schadevergoedingshandleiding van de afdeling Overheidsopdrachten zo vlug mogelijk ter beschikking stellen	Schadevergoedingshandleiding van de afdeling Overheidsopdrachten werd binnen W&Z verspreid en wordt gebruikt als naslagdocument en achtergrondinformatie, complementair aan de eigen IKZ-procedures en het actieplan voor het afhandelen van schadeclaims	Verspreiding van de schadevergoedingshandleiding gebeurde door toedoen van het coördinatieteam Investeren in de loop van 2007. Zie ook 4.1.
11. Aanwending stimuleren van bemiddelingscommissie GECOVER en arbitrageprocedure	De mogelijkheid om een beroep te doen op GECOVER of andere arbitrage is opgenomen in het actieplan voor het afhandelen van schadeclaims – zie 4.1.	Zie 4.1.

BIJLAGE 4:

Aanwerving juridisch personeel

Schadedossiers in het beleidsdomein MOW

Vraag: wordt de juridische kennis in de administratie uitgebreid door de aanwerving van nieuw juridisch personeel?

Antwoord Departement:

Binnen de afdeling Algemene Technische Ondersteuning (ATO) werd een jurist aangeworven voor versterking van de rol van deze afdeling als tweedelijns ondersteuning bij de opmaak van bestekken en de advisering bij de uitvoering van werken.

Een werkgroep binnen ATO waaraan de IVA's en EVA's deelnemen, zorgt voor de regelmatige updating van deze modelteksten. Deze modelteksten zijn op de diverse netwerken online beschikbaar.

Ook binnen de afdeling Juridische Dienstverlening werd een jurist voorzien om de overheidsopdrachtenregelgeving op te volgen met het oog op een advisering voor AWV, MDK en het Departement.

Antwoord AWV:

Vorig jaar werd een juriste aangeworven als celhoofd van de cel Contracten bij AWV Vlaams-Brabant; eerder dit jaar gebeurde dit ook bij AWV Antwerpen.

Antwoord MDK:

Er wordt geen nieuw juridisch personeel aangeworven. Dit is niet nodig gelet op de verbeterde netwerking tussen alle juridische experts in het beleidsdomein Openbare Werken onder impuls van ATO.

MDK zal wel een samenwerkingsovereenkomst afsluiten met een extern juridisch expert op vlak van overheidsopdrachten waarop kan beroep gedaan worden voor onmiddellijke adviesverlening bij een dreigend conflict.

Antwoord Waterwegen en Zeekanaal NV:

In de periode 2006-2008 is het aantal juristen binnen W&Z gestegen van zes naar elf juristen.

De nieuw aangeworven juristen volgden een uitgebreide opleiding in de overheidsopdrachtenreglementering, afgestemd op het agentschap W&Z.

Eveneens organiseerde W&Z in 2008 voor alle personeelsleden, die in contact komen met de gunning en uitvoering van overheidsopdrachten, opleidingen op maat over de toepassing van de overheidsopdrachtenreglementering. De nadruk werd gelegd op de praktische benadering van de wetgeving, afgestemd op de dagelijkse praktijk.

De kennis van de wetgeving op de overheidsopdrachten wordt verder ontwikkeld door ervaringsuitwisseling tussen de verschillende actoren in afdelingsoverkoepelende coördinatieteams.

Op korte termijn is het verder aanwerven van nieuw juridisch personeel niet voorzien.

Antwoord nv De Scheepvaart:

De juridische kennis binnen het beleidsdomein MOW werd uitgebreid door de organisatie van een overlegplatform (het zgn. juristenteam). In het juristenteam

worden de juristen van de verschillende entiteiten van MOW verenigd en wordt er aan kennis- en ervaringsuitwisseling gedaan. Verder wordt er binnen dit platform ook gezocht naar oplossingen voor concrete juridische problemen, die zich stellen bij één of meerdere entiteiten.
